

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та бізнес-технологій
(повне найменування інституту, назва факультету)
Кафедра економіки та митної справи
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему: «Тенденції розвитку світового ринку органічної продукції:
інноваційні підходи та перспективи сталого розвитку»**

Виконала

Студент 4 курсу, групи БТЕз-1912
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Чалих А.С.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Лазнева І.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2026 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет: Бізнес-технологій та економікиКафедра: Економіки та митної справиРівень вищої освіти: перший (бакалаврський)Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»Галузь знань: 29 міжнародні відносини

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮЗав. кафедри, к.держ.упр., доцентСоколов А.В.“ _____ ” _____ 2026 року**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ**Чалих Артем Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Тенденції розвитку світового ринку органічної продукції: інноваційні підходи та перспективи сталого розвитку»керівник роботи доц., к.і.н. Лазнева І.О.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «05» травня 2026 року
№ 2162. Строк подання студентом роботи 01 червня 2026 р.3. Вихідні дані до роботи інформаційна база законодавчих та нормативних урядових актів, матеріали державної служби статистики України та міжнародних організацій, публікації у фахових журналах, електронні економічні публікації, Інтернет ресурси.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1) Теоретико-методологічні засади дослідження світового ринку органічної продукції2) Аналіз та характеристика сучасного стану світового ринку органічної продукції3) Тенденції розвитку світового ринку органічної продукції5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
20 рисунків, 17 таблиць.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Прийняв виконане завдання
I розділ	доц., к.і.н. Лазнева І.О.	08.04.2026	26.04.2026
II розділ	доц., к.і.н. Лазнева І.О.	06.05.2026	20.05.2026
III розділ	доц., к.і.н. Лазнева І.О.	18.05.2026	31.05.2026
Нормоконтроль	доц., к.і.н. Лазнева І.О.	01.06.2026	06.06.2026

7. Дата видачі завдання 10 березня 2026 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми	11-14.03.2026	
2	Підбір літератури та вивчення літературних джерел	14-24.03.2026	
3	Складання плану роботи	24.03.2026	
4	Виконання вступу	22.03. - 28.03.2026	
5	Виконання розділу 1	08.04. - 25.04.2026	
6	Виконання розділу 2	06.05. - 20.05.2026	
7	Виконання розділу 3	18.05. - 31.05.2026	
8	Формулювання загальних висновків	22.05. -04.06.2026	
9	Оформлення роботи та проходження нормоконтролю	01.06. -06.06.2026	
10	Одержання відгуку та рецензії	01.06. -06.06.2026	
11	Подання остаточного варіанту роботи на кафедру	06.06.2026	

Здобувач _____ Чалих А.С.

Керівник роботи _____ Лазнева І.О.

РЕФЕРАТ

КБР: 89 с., 20 рис., 17 табл., 52 джерела

ОРГАНІЧНА ПРОДУКЦІЯ, СТАЛИЙ РОЗВИТОК, СВІТОВИЙ РИНОК, ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО, ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА, ІННОВАЦІЇ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ, МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ, ЕКОЛОГІЧНА СЕРТИФІКАЦІЯ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ.

ORGANIC PRODUCTS, SUSTAINABLE DEVELOPMENT, WORLD MARKET, ORGANIC PRODUCTION, ENVIRONMENTAL SAFETY, INNOVATION, DIGITALIZATION OF THE AGRICULTURAL SECTOR, INTERNATIONAL TRADE, ECOLOGICAL CERTIFICATION, GLOBALIZATION.

Мета роботи – дослідження особливостей функціонування світового ринку органічної продукції в умовах глобальної економіки з визначенням інноваційних підходів і перспектив сталого розвитку.

Об'єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку світового ринку органічної продукції.

Предмет дослідження – тенденції, інноваційні підходи та перспективи функціонування світового ринку органічної продукції в умовах сталого розвитку.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження виступає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Використання системного підходу дало змогу комплексно дослідити особливості функціонування світового ринку органічної продукції в умовах глобальних економічних трансформацій та визначити взаємозв'язок між інноваційними підходами, екологічними вимогами й принципами сталого розвитку. За допомогою економіко-статистичних методів проаналізовано сучасні тенденції розвитку ринку органічної продукції, масштаби його поширення у

світовій економіці та динаміку виробництва й споживання органічних товарів. Методи аналізу й узагальнення використано для систематизації сучасних інноваційних підходів у сфері органічного виробництва, визначення ключових викликів та перспектив подальшого розвитку ринку органічної продукції. Порівняльний підхід дозволив дослідити міжнародний досвід розвитку органічного сектору та виявити специфіку функціонування ринку органічної продукції в різних країнах світу. Для наочного представлення результатів дослідження застосовано графічний метод, що дало можливість візуалізувати тенденції, структурні зміни та перспективні напрями розвитку світового ринку органічної продукції в контексті сталого розвитку.

У роботі проаналізовано теоретико-методологічні підходи до вивчення сутності ринку органічної продукції та окреслено його ключові характеристики в сучасній економічній науці. Розкрито значення ринку органічної продукції як важливого інструменту забезпечення екологічної безпеки, сталого розвитку аграрного сектору та формування екологічно орієнтованих моделей споживання і виробництва. Уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема поняття «ринок органічної продукції», під яким пропонується розуміти систему економічних відносин, пов'язаних із виробництвом, обігом, реалізацією та споживанням органічної продукції, що базується на принципах екологічності, безпечності та сталого розвитку.

Проаналізовано зарубіжний та національний досвід розвитку ринку органічної продукції, включаючи особливості функціонування органічного сектору у країнах ЄС та Україні. Визначено ключові відмінності у рівні державної підтримки, розвитку систем сертифікації, масштабах міжнародної торгівлі та рівні інтеграції органічного виробництва у світову економіку.

Окреслено стратегічні напрями розвитку світового ринку органічної продукції, включаючи цифровізацію аграрного сектору, впровадження інноваційних технологій виробництва, розвиток міжнародного партнерства

та вдосконалення систем екологічної сертифікації. Розглянуто перспективи розвитку органічного виробництва в умовах глобальних екологічних викликів та посилення ролі сталого розвитку у світовій економіці. Визначено стратегічні орієнтири для підвищення ефективності функціонування ринку органічної продукції у глобальному економічному середовищі. Підкреслено важливість інноваційного розвитку, екологічної трансформації аграрного сектору та розширення міжнародної співпраці.

The paper analyzes theoretical and methodological approaches to studying the essence of the organic market and outlines its key characteristics in modern economic science. The significance of the organic market as an important tool for ensuring environmental safety, sustainable development of the agricultural sector and the formation of environmentally friendly consumption and production models is revealed. The conceptual and categorical apparatus of the study is specified, in particular the concept of "organic market", which is proposed to be understood as a system of economic relations related to the production, circulation, sale and consumption of organic products, which is based on the principles of environmental friendliness, safety and sustainable development.

Foreign and national experience in the development of the organic market is analyzed, including the peculiarities of the functioning of the organic sector in the EU countries and Ukraine. Key differences in the level of state support, the development of certification systems, the scale of international trade and the level of integration of organic production into the world economy are identified.

The strategic directions for the development of the global organic market are outlined, including the digitalization of the agricultural sector, the introduction of innovative production technologies, the development of international partnerships and the improvement of environmental certification systems. The prospects for the development of organic production in the context of global environmental challenges and the strengthening of the role of sustainable development in the global economy are considered. Strategic guidelines are defined for increasing the

efficiency of the functioning of the organic market in the global economic environment. The importance of innovative development, ecological transformation of the agricultural sector and the expansion of international cooperation are emphasized.

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну бакалаврську роботу.....	2
Реферат.....	4
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	8
Вступ.....	9
1 Теоретико-методологічні засади дослідження світового ринку органічної продукції.....	15
1.1 Теоретичні аспекти дослідження ринку органічної продукції.....	15
1.2 Роль ринку органічної продукції у світовій економіці.....	25
2 Аналіз та характеристика сучасного стану світового ринку органічної продукції.....	36
2.1 Характеристика сучасного стану світового ринку органічної продукції.....	36
2.2 Особливості функціонування ринку органічної продукції в Україні.....	47
3 Перспективи розвитку світового ринку органічної продукції.....	61
3.1 Інноваційні підходи та перспективи розвитку світового ринку органічної продукції	61
3.2 Тенденції розвитку ринку органічної продукції в Україні.....	71
Висновки.....	80
Перелік джерел посилань.....	84

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

Скорочення	Словосполучення
Грн.	Гривня
ДПП	Державно-приватне партнерство
ІТ	Інформаційні технології
ІТ-послуги	Інформаційні послуги
ІКТ	Інформаційно-комунікаційні технології
ін.	Інші
ЕС	European Commission
ІС	Інституційне середовище
ISO	International Organization for Standardization
КБ	Кібербезпека
Млрд.	Мільярд
НГО	Неприбуткові громадські організації
НУО	Неурядова організація
р.	Рік
рис.	Рис.
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
IFOAM	International Federation of Organic Agriculture Movements
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
CIC	Community Interest Company
табл.	Таблиця
ЦТ	Цифрова трансформація
UNEP Environment Programme	United Nations Environment Programme
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
WTO	World Trade Organization
World Bank	World Bank

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток світового ринку органічної продукції в сучасних умовах є одним із ключових напрямів трансформації глобальної агропродовольчої системи, орієнтованої на забезпечення продовольчої безпеки, екологічної рівноваги та сталого економічного розвитку. Органічне виробництво виступає важливим інструментом формування екологічно безпечних моделей господарювання, збереження природних ресурсів та підвищення якості продовольства. У сучасному глобальному середовищі ринок органічної продукції демонструє стійку тенденцію до зростання, що зумовлено підвищенням екологічної свідомості споживачів, зміною структури попиту на продовольчі товари та посиленням міжнародних вимог щодо екологізації аграрного виробництва. Його розвиток тісно пов'язаний із процесами глобалізації, цифровізації аграрного сектору та переходу світової економіки до принципів сталого розвитку.

Світовий ринок органічної продукції у XXI столітті зазнав суттєвих трансформацій: від нішевого сегмента аграрної економіки до одного з найбільш динамічних секторів міжнародної торгівлі продовольством. Сучасні органічні підприємства дедалі активніше впроваджують інноваційні технології виробництва, цифрові системи управління агробізнесом, інструменти екологічного моніторингу та механізми простежуваності ланцюгів постачання. Значного поширення набувають автоматизовані системи контролю якості, цифрові сертифікаційні платформи, технології точного землеробства та інноваційні моделі екологічного менеджменту. Це потребує від виробників органічної продукції високого рівня адаптивності, інноваційної активності та здатності інтегруватися у глобальні ринки органічного продовольства.

Актуальність теми зумовлена тим, що органічний сектор поступово перетворюється на стратегічний елемент реалізації Цілей сталого розвитку ООН, забезпечення екологічної безпеки та формування сталих моделей

споживання і виробництва. Посилення кліматичних змін, деградація земельних ресурсів, зростання антропогенного навантаження на навколишнє середовище та погіршення якості продовольства формують нові виклики для глобальної економіки, що стимулює розвиток екологічно орієнтованих моделей аграрного виробництва. У цих умовах органічне виробництво виступає важливим напрямом підвищення екологічної ефективності аграрного сектору, мінімізації негативного впливу на довкілля та забезпечення довгострокової продовольчої стійкості.

У сучасному глобальному середовищі ринок органічної продукції забезпечує розвиток інноваційного агробізнесу, стимулює диверсифікацію сільськогосподарського виробництва, сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних економік та активізації міжнародної торгівлі екологічно безпечними товарами. Органічний сектор стає важливим елементом екосистеми сталого розвитку, що об'єднує виробників, споживачів, державні інституції, міжнародні організації та інвестиційні структури у процесі формування екологічно орієнтованої моделі світового господарства. Одночасно розвиток ринку органічної продукції сприяє створенню нових робочих місць, розвитку сільських територій, підвищенню інвестиційної привабливості аграрного сектору та посиленню експортного потенціалу країн.

Таким чином, актуальність дослідження тенденцій розвитку світового ринку органічної продукції, інноваційних підходів та перспектив сталого розвитку є надзвичайно високою, оскільки органічний сектор не лише трансформує підходи до аграрного виробництва, але й формує нову модель глобального економічного розвитку, орієнтовану на поєднання економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної відповідальності. Вивчення сучасних тенденцій функціонування ринку органічної продукції є необхідним для розуміння механізмів його масштабування, підвищення ефективності міжнародної торгівлі та забезпечення інтеграції інноваційних екологічних практик у глобальні економічні процеси.

Теоретико-методологічні основи дослідження розвитку органічного виробництва та функціонування світового ринку органічної продукції висвітлені у працях таких учених, як Гельга Віллер, Бернард Шлаттер, Амаржит Сахота, Джон Паул, а також в роботах українських дослідників О. Хаєцької, Т. Кунділовської, І. Городняк, С. Петровського, Н. Коломитцевої, Ю. Негоди та інших. Вони розглядають органічне виробництво як важливий напрям екологізації аграрного сектору, інструмент забезпечення продовольчої безпеки та чинник сталого розвитку світової економіки. Дослідження зазначених авторів формують теоретичну та практичну основу для розуміння закономірностей розвитку органічного сектору, його ролі у міжнародній торгівлі та забезпеченні екологічної стійкості. Водночас подальшого опрацювання потребують питання інноваційної трансформації органічного виробництва, цифровізації систем контролю якості, адаптації міжнародного досвіду до національних умов та підвищення ефективності державної підтримки органічного сектору, що й визначає актуальність обраної теми дослідження.

Мета роботи – дослідження особливостей функціонування світового ринку органічної продукції в умовах глобальної економіки з визначенням інноваційних підходів і перспектив сталого розвитку.

Відповідно до мети дослідження в роботі нами передбачено розв'язання наступних завдань дослідження:

- а) дослідити та узагальнити теоретичні підходи до визначення поняття ринку органічної продукції;
- б) визначити роль ринку органічної продукції у розвитку світової економіки та забезпеченні сталого розвитку;
- в) проаналізувати сучасний стан світового ринку органічної продукції;
- г) з'ясувати тенденції розвитку ринку органічної продукції в Україні;
- д) визначити інноваційні підходи та перспективи розвитку світового ринку органічної продукції;

е) виокремити стратегічні тенденції розвитку ринку органічної продукції в Україні.

Об'єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку світового ринку органічної продукції.

Предмет дослідження – тенденції, інноваційні підходи та перспективи функціонування світового ринку органічної продукції в умовах сталого розвитку.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження виступає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Використання системного підходу дало змогу комплексно дослідити особливості функціонування світового ринку органічної продукції в умовах глобальних економічних трансформацій та визначити взаємозв'язок між інноваційними підходами, екологічними вимогами й принципами сталого розвитку. За допомогою економіко-статистичних методів проаналізовано сучасні тенденції розвитку ринку органічної продукції, масштаби його поширення у світовій економіці та динаміку виробництва й споживання органічних товарів. Методи аналізу й узагальнення використано для систематизації сучасних інноваційних підходів у сфері органічного виробництва, визначення ключових викликів та перспектив подальшого розвитку ринку органічної продукції. Порівняльний підхід дозволив дослідити міжнародний досвід розвитку органічного сектору та виявити специфіку функціонування ринку органічної продукції в різних країнах світу. Для наочного представлення результатів дослідження застосовано графічний метод, що дало можливість візуалізувати тенденції, структурні зміни та перспективні напрями розвитку світового ринку органічної продукції в контексті сталого розвитку.

Методи дослідження. Метод системного аналізу – для вивчення наукових підходів і поглядів дослідників щодо особливостей функціонування та розвитку світового ринку органічної продукції; економіко-статистичний метод – для аналізу сучасного стану, темпів зростання та динаміки розвитку світового ринку органічної продукції; методи аналізу та синтезу – для систематизації

інноваційних підходів у сфері органічного виробництва, визначення тенденцій розвитку органічного сектору та його взаємодії з іншими складовими світової економіки; порівняльний метод – для дослідження міжнародного досвіду розвитку ринку органічної продукції та виявлення особливостей його функціонування в різних країнах; графічний метод – для візуалізації тенденцій розвитку, структури ринку та перспектив функціонування світового ринку органічної продукції, що дозволяє наочно представити результати дослідження у кваліфікаційній роботі.

Інформаційно-довідковою базою дослідження служать дані міжнародних організацій у сфері органічного виробництва та сталого розвитку, звіти провідних аналітичних центрів і профільних асоціацій органічного сектору, офіційна статистика державних органів різних країн, а також наукові публікації й нормативно-правові документи, що регламентують діяльність у сфері органічного виробництва, сертифікації та міжнародної торгівлі органічною продукцією.

Апробація результатів бакалаврської роботи. За результатами дослідження опубліковано дві наукові праці: 1 теза доповіді за матеріалами Щорічної науково-практична конференція викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки-2026» (13–17 квітня 2026 р., м. Запоріжжя). Публікації відображають основні результати роботи.

Структура роботи. Робота складається з вступу, 3 розділів, висновків; містить 90 сторінок тексту. Перелік джерел посилань включає 52 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1 Теоретичні аспекти дослідження ринку органічної продукції

У сучасних умовах трансформації глобальної економіки ринок органічної продукції набуває дедалі більшого значення як складова сталого розвитку аграрного сектору та продовольчої безпеки. Його розвиток зумовлений зростанням попиту на екологічно безпечні продукти харчування, підвищенням рівня екологічної свідомості споживачів та необхідністю збереження природних ресурсів. У цьому контексті ринок органічної продукції розглядається як важливий інструмент забезпечення екологічної рівноваги, підвищення якості життя населення та формування конкурентоспроможної економіки [1].

Сутність ринку органічної продукції полягає у функціонуванні системи виробництва, розподілу та споживання продукції, що відповідає встановленим екологічним стандартам і принципам сталого розвитку. На відміну від традиційного аграрного виробництва, органічне виробництво базується на відмові від використання синтетичних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів та інших шкідливих технологій, що сприяє збереженню біорізноманіття та відновленню родючості ґрунтів. Водночас, на відміну від нішевих сегментів аграрного ринку, органічний сектор поступово інтегрується у глобальні ланцюги постачання, забезпечуючи економічну ефективність та експортний потенціал [2,3]

У науковій літературі відсутній єдиний підхід до трактування ринку органічної продукції, що зумовлено його багатогранним характером. Зокрема, економічний підхід розглядає ринок органічної продукції як сегмент аграрного ринку, що формується під впливом попиту та пропозиції; екологічний — акцентує увагу на збереженні довкілля та раціональному використанні ресурсів; соціальний — підкреслює значення для здоров'я населення та розвитку

сільських територій; інституційний — фокусується на ролі державного регулювання, сертифікації та стандартів якості. Така багатовекторність підходів свідчить про складність і комплексність досліджуваного ринку (табл.1.1).

Таблиця 1.1 — Підходи до визначення сутності ринку органічної продукції [3,4]

Підхід	Сутнісна характеристика	Ключовий акцент
Економічний	Ринок органічної продукції розглядається як сегмент аграрного ринку, що функціонує на основі попиту і пропозиції	Конкуренентоспроможність, ціноутворення, рентабельність
Екологічний	Система виробництва і споживання, орієнтована на збереження довкілля	Екологічна безпека, сталість, біорізноманіття
Соціальний	Інструмент забезпечення здорового харчування та розвитку сільських територій	Якість життя, здоров'я населення
Інституційний	Ринок, що функціонує в межах стандартів, сертифікації та державного регулювання	Нормативна база, контроль якості
Маркетинговий	Орієнтація на задоволення попиту споживачів на органічну продукцію	Споживчі переваги, брендинг
Комплексний (інтегрований)	Поєднання економічних, екологічних, соціальних та інституційних аспектів	Баланс інтересів, сталий розвиток

Узагальнення підходів до визначення ринку органічної продукції свідчить про відсутність єдиного універсального трактування даного феномену, що обумовлено його багатофункціональною та міждисциплінарною природою. Водночас більшість сучасних досліджень тяжіють до інтегрованого підходу, який передбачає поєднання економічної ефективності, екологічної безпеки, соціальної значущості та інституційного регулювання в умовах розвитку глобального ринку продовольства (табл. 1.2).

Роль ринку органічної продукції у глобальній економіці проявляється через низку ключових функцій. По-перше, він сприяє збереженню довкілля шляхом впровадження екологічно безпечних методів виробництва та зниження антропогенного навантаження на природні ресурси. По-друге, органічний ринок забезпечує підвищення якості життя населення через виробництво безпечних і корисних продуктів харчування. По-третє, він стимулює розвиток сільських територій, сприяючи створенню робочих місць і підтримці малих

виробників. По-четверте, ринок органічної продукції формує нові можливості для міжнародної торгівлі та підвищення конкурентоспроможності національних економік у глобальному середовищі [5,6]

Таблиця 1.2 – Трактування поняття «ринок органічної продукції» у наукових підходах [13,14,31,36]

Автор підхід /	Трактування поняття	Ключові акценти	Обмеження підходу
FAO	Ринок органічної продукції як система виробництва та обміну продуктів, що відповідають екологічним стандартам	Екологічність, сталість	Узагальненість підходу
IFOAM	Органічний ринок як складова органічного сектору, що базується на принципах здоров'я, екології, справедливості та обережності	Принципи органічного виробництва	Обмежена економічна деталізація
OECD	Сегмент аграрного ринку, орієнтований на попит на безпечні та екологічні продукти	Попит, якість продукції	Недостатній акцент на виробництві
European Commission	Ринок сертифікованої продукції, що відповідає встановленим стандартам ЄС	Стандартизація, контроль якості	Орієнтація на регіональний рівень
Philip Kotler	Ринок як система взаємодії виробників і споживачів органічної продукції	Споживчі переваги, маркетинг	Недостатня увага до виробничих аспектів
О. Шубравська	Ринок органічної продукції як складова аграрної економіки, орієнтована на екологізацію виробництва та сталий розвиток	Екологізація, сталий розвиток	Узагальнений характер
Ю. Лупенко	Органічний ринок як напрям підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору	Ефективність, розвиток АПК	Обмежений екологічний аспект
І. Прокопа	Ринок органічної продукції як інструмент розвитку сільських територій	Соціально-економічний розвиток	Недостатня увага до ринкових механізмів
Т. Зінчук	Органічний ринок як складова міжнародної аграрної інтеграції	Євроінтеграція, експорт	Орієнтація на зовнішні ринки
Л. Молдаван	Ринок органічної продукції як фактор продовольчої безпеки та сталого розвитку	Продовольча безпека	Обмеження підприємницького аспекту
О. Бородіна	Органічне виробництво як основа розвитку екологічно орієнтованої економіки	Екологічна економіка	Теоретичний характер
О. Попова	Органічний ринок як складова сталого розвитку аграрного сектору	Сталість, екологічність	Узагальненість підходу

Інтеграція міжнародних і вітчизняних наукових підходів дає підстави розглядати ринок органічної продукції як складну багаторівневу систему економічних відносин, в межах якої поєднуються виробничі, екологічні та соціальні аспекти. Такий ринок функціонує на основі принципів сталого розвитку, орієнтований на задоволення потреб споживачів у безпечних продуктах харчування та забезпечує довгострокову ефективність аграрного виробництва. Водночас у вітчизняних дослідженнях акцент переважно робиться на потенціалі розвитку органічного сектору як чинника підвищення конкурентоспроможності аграрної економіки, тоді як у міжнародній науковій практиці основна увага приділяється екологічним стандартам, системам сертифікації та інтеграції у глобальні ринки [6,7]

Виходячи з узагальнення наведених підходів, доцільно запропонувати таке авторське визначення: ринок органічної продукції — це цілісна система економічних відносин між виробниками, постачальниками та споживачами, що функціонує на основі екологічно орієнтованого виробництва, сертифікації та стандартизації, спрямована на забезпечення попиту на безпечну та якісну продукцію, формування доданої вартості та досягнення цілей сталого розвитку.

В умовах трансформації сучасної економіки, загострення екологічних проблем та зростання попиту на якісні й безпечні продукти харчування особливого значення набуває розвиток ринку органічної продукції. Традиційні моделі аграрного виробництва, орієнтовані на інтенсифікацію та максимізацію прибутку, дедалі частіше супроводжуються негативними екологічними наслідками, що зумовлює необхідність переходу до більш сталих форм господарювання. У цьому контексті органічний сектор виступає альтернативною моделлю розвитку аграрної економіки, яка поєднує економічну ефективність із екологічною безпекою та соціальною відповідальністю.

У цьому контексті виникає необхідність теоретичного узагальнення механізмів функціонування ринку органічної продукції, зокрема визначення логіки трансформації виробництва екологічно чистої продукції у конкурентоспроможний ринковий сегмент із високою доданою вартістю.

Концептуалізація цього процесу дозволяє систематизувати наукові підходи, визначити ключові елементи ринку та встановити взаємозв'язки між ними. Саме з цією метою доцільним є формування концептуальної моделі функціонування ринку органічної продукції, яка відображає послідовність створення вартості — від виробництва та сертифікації до реалізації та споживання продукції (рис.1.1).

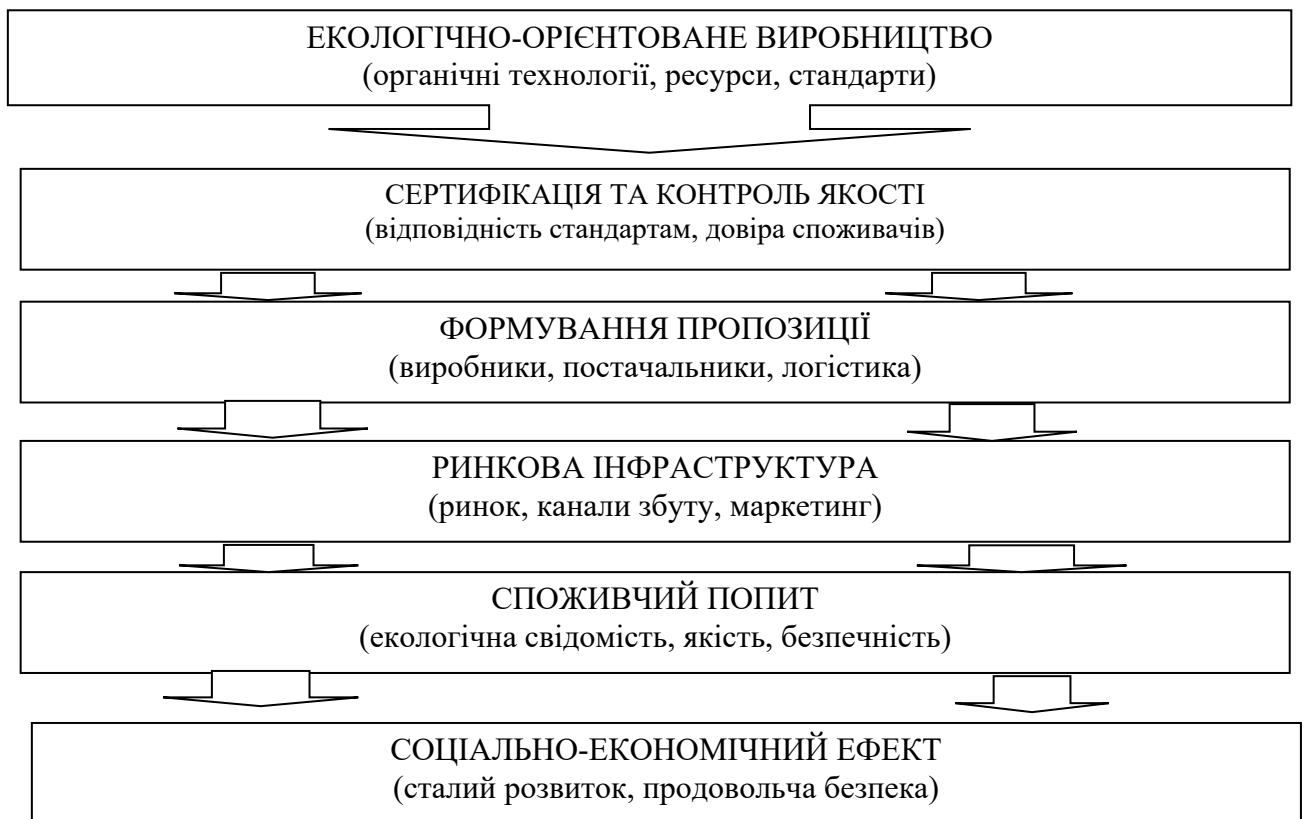

Рисунок 1.1 – Схема функціонування ринку органічної продукції [10]

Таким чином, наведена схема дозволяє інтерпретувати ринок органічної продукції як динамічну систему взаємодії економічних суб'єктів, у межах якої відбувається трансформація екологічно орієнтованого виробництва у стійкий соціально-економічний результат. Її ключовою особливістю є поєднання виробничих, ринкових та інституційних механізмів, що забезпечує формування попиту, підвищення якості продукції та розвиток конкурентного середовища. Важливим елементом моделі виступає сертифікація та контроль якості, які формують довіру споживачів і забезпечують відповідність міжнародним

стандартам. Отже, запропонована модель підтверджує, що ринок органічної продукції є не статичною структурою, а динамічною системою, здатною до саморозвитку, адаптації та інтеграції у глобальний економічний простір [8].

Поглиблений аналіз сутності ринку органічної продукції потребує не лише розгляду його як динамічного процесу трансформації екологічно орієнтованого виробництва у суспільно значущі результати, але й ґрунтовної ідентифікації ключових структурних компонентів, що забезпечують його стабільне функціонування та довгостроковий розвиток. Такий підхід дозволяє перейти від описового розуміння явища до системного бачення його внутрішньої організації, логіки побудови та механізмів взаємодії складових елементів. У цьому контексті ринок органічної продукції доцільно розглядати як складну відкриту систему, що функціонує в умовах постійної взаємодії із зовнішнім середовищем та адаптується до змін економічних, екологічних і соціальних умов.

Враховуючи багатовимірну природу ринку органічної продукції, його структура формується під впливом як економічних, так і екологічних та інституційних чинників, що обумовлює складність і багаторівневість внутрішньої організації. З одного боку, ринок підпорядковується загальним законам ринкової економіки, включаючи необхідність забезпечення ефективності виробництва, конкурентоспроможності та формування попиту. З іншого боку, ключовим імперативом його розвитку виступає забезпечення екологічної безпеки, збереження природних ресурсів і задоволення потреб суспільства у якісній та безпечній продукції. Така подвійна природа визначає специфіку функціонування ринку органічної продукції, в межах якого економічні та екологічні інтереси інтегруються у єдину систему.

Особливого значення в цій системі набувають стандартизація та сертифікація, які виступають не лише інструментами контролю якості, а й системоутворюючими елементами, що визначають правила функціонування ринку та формують довіру споживачів. Саме вони забезпечують відповідність продукції встановленим вимогам, визначають умови доступу на ринок та

сприяють інтеграції у міжнародний економічний простір. Відповідно, всі інші елементи — виробництво, інфраструктура, споживчий попит та ринкові механізми функціонують у тісному взаємозв'язку із системою стандартів і сертифікації [16].

Водночас ефективність функціонування ринку органічної продукції значною мірою залежить від рівня узгодженості між його структурними компонентами. Виробництво формує пропозицію органічної продукції, інфраструктура забезпечує її просування та доступ до споживача, попит визначає напрям розвитку ринку, а державне регулювання та інституційне середовище створюють необхідні умови для його функціонування. Інноваційні технології та цифрові рішення виступають важливим чинником підвищення ефективності, дозволяючи оптимізувати виробничі процеси, забезпечувати прозорість ланцюгів постачання та підвищувати рівень довіри до продукції. Синергія цих елементів формує здатність ринку органічної продукції забезпечувати не лише економічний результат, але й екологічний та соціальний ефект (рис. 1.2).

Таким чином, узагальнення теоретичних положень та систематизація ключових підходів до досліджуваного явища обумовлює доцільність формування концептуальної моделі, яка відображає структурну логіку взаємозв'язків між його основними елементами, дозволяє ідентифікувати детермінанти розвитку та визначити ключові умови забезпечення ефективності функціонування в сучасному економічному середовищі. Така модель створює аналітичне підґрунтя для подальшого поглибленого дослідження механізмів трансформації, адаптації та масштабування відповідних процесів. Отже, концептуальна структурна модель демонструє, що результативність досліджуваного явища визначається не ізольованою дією окремих компонентів, а рівнем їх системної інтеграції та взаємної узгодженості. Центральним елементом виступає цільова орієнтація, яка задає стратегічний вектор розвитку, тоді як ресурсний, інституційний та управлінський блоки виконують функцію інструментального забезпечення її реалізації. Взаємодія цих складових формує

синергетичний ефект, що проявляється у підвищенні ефективності, стійкості та адаптивності системи в умовах динамічних змін зовнішнього середовища (рис.1.2).

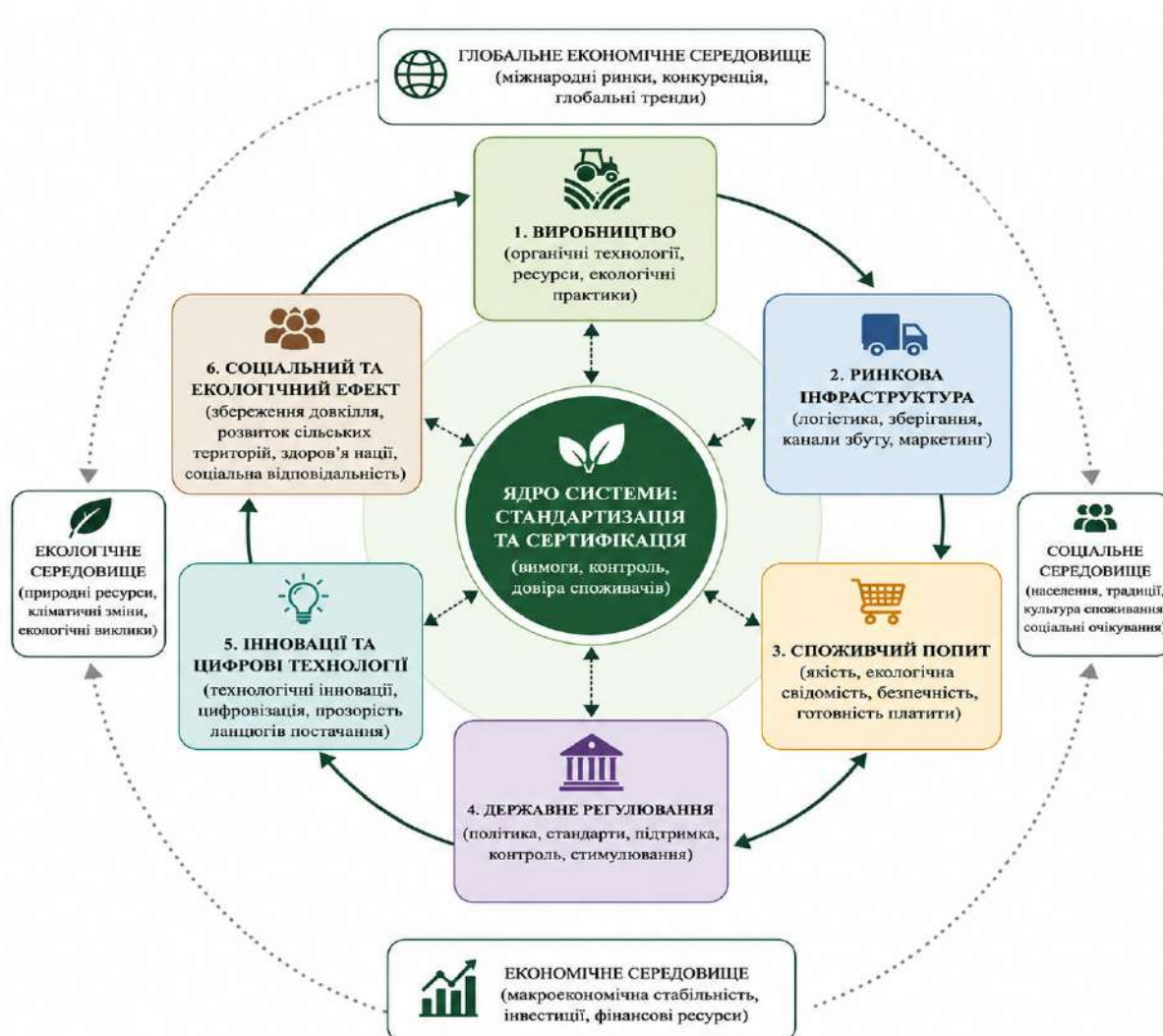

Рисунок 1.2 - Структура ринку органічної продукції [17,18]

Формування результативності функціонування системи зумовлюється сукупністю взаємопов'язаних факторів, які доцільно умовно об'єднати у дві основні групи: внутрішньо-системні та зовнішньо-середовищні детермінанти. До першої групи належать характеристики внутрішньої організації, зокрема рівень управлінської зрілості, якість прийняття рішень, інноваційний потенціал, здатність до адаптації та ефективність використання наявних ресурсів. Важливе значення має також узгодженість між стратегічними цілями та операційними

процесами, що забезпечує цілісність функціонування системи. Друга група факторів охоплює зовнішнє середовище, яке включає інституційні умови, рівень розвитку партнерських мереж, доступ до ресурсів, а також вплив економічних, технологічних і соціальних змін. Саме ці чинники формують рамкові умови, в межах яких відбувається реалізація внутрішнього потенціалу системи та її подальший розвиток [16].

Ефективність функціонування значною мірою визначається здатністю забезпечити збалансовану взаємодію між внутрішніми та зовнішніми компонентами, що передбачає їх взаємне підсилення та узгодження стратегічних і тактичних рішень у процесі розвитку. Таким чином, запропонована логіка побудови моделі дозволяє зробити висновок, що досліджуване явище має системний характер і формується як результат багаторівневої взаємодії внутрішніх характеристик та зовнішніх умов. Такий підхід забезпечує більш глибоке розуміння механізмів його функціонування та створює основу для підвищення ефективності управлінських і стратегічних рішень у відповідній сфері [17].

Представлений рис.1.3 ілюструє концептуальну модель функціонування ринку органічної продукції, яка відображає його як складну багаторівневу систему взаємодії ключових учасників та середовищних факторів. У центрі моделі знаходиться безпосередньо ринок органічної продукції, що інтегрує етапи створення вартості — від виробництва до кінцевого споживача. Особливістю запропонованої моделі є врахування взаємозв'язків між попитом, пропозицією, інституційно-регуляторним середовищем та підтримуючою інфраструктурою. Такий підхід дозволяє комплексно відобразити механізм формування ринкової рівноваги та визначити ключові детермінанти розвитку органічного сегмента агропродовольчого ринку. Зовнішні блоки моделі — попит, пропозиція, інституційне та підтримуюче середовище — виконують функцію системних драйверів, які визначають динаміку, структуру та ефективність функціонування ринку. Водночас внутрішній контур ринку

відображає логіку створення доданої вартості та руху продукції в межах ланцюга постачання.

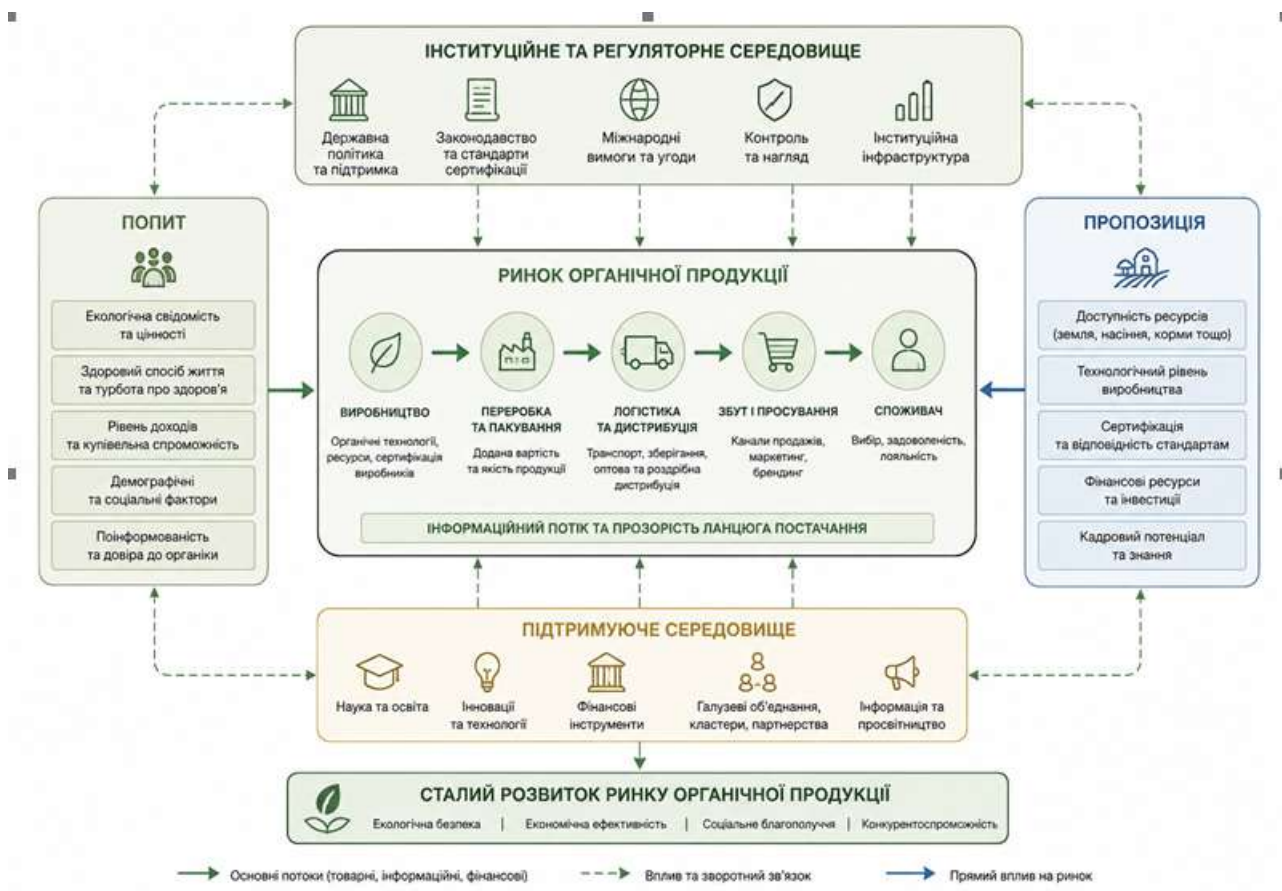

Рисунок 1.3 – Модель ринку органічної продукції [19,20]

Таким чином, запропонована модель ринку органічної продукції демонструє його системний характер та залежність від багатofакторної взаємодії економічних, соціальних, інституційних та технологічних чинників. Ринок розглядається не як ізольований економічний механізм, а як інтегрована структура, що функціонує в умовах постійної взаємодії із зовнішнім середовищем. Ключову роль у забезпеченні розвитку ринку відіграє баланс між попитом і пропозицією, який формується під впливом рівня екологічної свідомості населення, ресурсної забезпеченості виробників та доступності інфраструктури. Водночас інституційне регулювання та система сертифікації визначають правила функціонування ринку та рівень довіри між його учасниками. Окремо слід підкреслити значення підтримуючого середовища, яке

включає науково-освітні, фінансові та інноваційні компоненти, що забезпечують довгострокову стійкість та конкурентоспроможність органічного сектору.

Отже, ринок органічної продукції доцільно розглядати як відкриту динамічну систему, ефективність якої визначається ступенем узгодженості між усіма структурними елементами та здатністю адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

1.2 Роль ринку органічної продукції у світовій економіці

Ринок органічної продукції у світовій економіці відіграє дедалі важливішу роль, що зумовлено трансформацією споживчих пріоритетів, посиленням екологічних викликів, розвитком концепції сталого розвитку та зміною підходів до продовольчої безпеки. У глобальному вимірі органічний сектор поступово перетворюється з вузькоспеціалізованої ніші на важливий сегмент міжнародної агропродовольчої системи, який інтегрує економічні, екологічні та соціальні аспекти розвитку. Зростання попиту на екологічно безпечну продукцію, підвищення рівня екологічної свідомості населення та поширення принципів «зеленої економіки» сприяють активному розвитку органічного виробництва в більшості країн світу.

У країнах Європейського Союзу ринок органічної продукції є одним із найбільш розвинених та інституційно врегульованих у світі. ЄС реалізує комплексну політику підтримки органічного виробництва через механізми Спільної аграрної політики (САР), систему сертифікації та фінансового стимулювання фермерів. Особливо високий рівень розвитку органічного сектору спостерігається у Німеччині, Франції, Італії та Австрії, де органічна продукція стала важливим елементом внутрішнього продовольчого ринку. Європейська модель розвитку органічного ринку характеризується високими

стандартами якості, суворим екологічним контролем та активною державною підтримкою екологічного землеробства. Значна увага приділяється також розвитку локальних органічних брендів та формуванню культури відповідального споживання [24].

У США ринок органічної продукції розвивається переважно на основі ринкових механізмів та високого споживчого попиту. Органічний сектор є одним із найбільш динамічних сегментів агропродовольчого ринку країни. Значну роль відіграють великі торговельні мережі, спеціалізовані органічні бренди та приватні інвестиції у розвиток екологічного виробництва. Американська модель характеризується високим рівнем інноваційності, активним використанням цифрових технологій у системі виробництва та логістики, а також значною роллю маркетингових стратегій у популяризації органічного споживання. Водночас важливим елементом розвитку ринку є система державної сертифікації USDA Organic, яка забезпечує довіру споживачів до органічної продукції [25].

У країнах Азії ринок органічної продукції демонструє високі темпи зростання, що пов'язано зі збільшенням чисельності середнього класу, урбанізацією та зміною структури споживання. Особливо активний розвиток органічного сектору спостерігається у Китаї, Індії та Японії. У Китаї органічне виробництво стимулюється державними програмами екологізації аграрного сектору та орієнтацією на експорт органічної продукції. В Індії важливу роль відіграють дрібні фермерські господарства та кооперативи, які інтегруються у міжнародні ланцюги постачання органічної продукції. Японська модель органічного ринку базується на високих стандартах безпеки харчових продуктів та культурі здорового харчування.

У країнах Латинської Америки органічний сектор переважно орієнтований на експорт до країн Європи та Північної Америки. Бразилія, Аргентина, Мексика та Чилі є важливими виробниками органічної сільськогосподарської продукції, зокрема кави, фруктів, зернових культур та какао. Особливістю регіону є значна роль міжнародних сертифікаційних систем

та експортно-орієнтованої моделі розвитку. Органічне виробництво часто розглядається як інструмент підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору та залучення іноземних інвестицій.

У країнах Африки органічний ринок перебуває на стадії становлення, проте має значний потенціал розвитку завдяки природним ресурсам та можливостям екологічно чистого виробництва. Органічне землеробство часто підтримується міжнародними організаціями, програмами сталого розвитку та експортними ініціативами. Для багатьох африканських країн органічний сектор виступає не лише джерелом валютних надходжень, але й інструментом забезпечення продовольчої безпеки та підтримки дрібних фермерських господарств.

Таким чином, ринок органічної продукції у світовій економіці характеризується високим рівнем динамічності, інституційної диференціації та зростаючою роллю у забезпеченні сталого розвитку. У розвинених країнах органічний сектор функціонує як важливий елемент екологічної та продовольчої політики, тоді як у країнах, що розвиваються, він часто виступає інструментом підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва та інтеграції у глобальні ринки. Загальною тенденцією є посилення ролі органічної продукції у формуванні екологічно орієнтованої моделі світової економіки, розширення міжнародної торгівлі органічними товарами та зростання значення систем сертифікації й екологічного контролю (табл.1.3).

Порівняльний аналіз розвитку ринку органічної продукції у різних регіонах світу свідчить про відсутність єдиної моделі його функціонування, оскільки кожна країна адаптує органічний сектор до власних економічних, соціальних та інституційних умов. Водночас спостерігається глобальна тенденція до екологізації аграрного виробництва, посилення державної підтримки органічного сектору та інтеграції принципів сталого розвитку у міжнародну економічну систему. Це дозволяє розглядати ринок органічної продукції як один із стратегічних напрямів трансформації сучасної світової економіки в умовах посилення екологічних та продовольчих викликів.

Таблиця 1.3 — Роль ринку органічної продукції у різних регіонах світу

[24,25]

Країна / регіон	Основні характеристики ринку органічної продукції	Ключові особливості	Інституційне регулювання
Європейський Союз	Розвинений внутрішній ринок органічної продукції	Високі стандарти якості, державна підтримка, екологічна орієнтація	Спільна аграрна політика ЄС, система органічної сертифікації
США	Один із найбільших світових ринків органічної продукції	Високий споживчий попит, інноваційність, сильні бренди	Система USDA Organic
Китай	Швидкозростаючий ринок органічної продукції	Державна підтримка екологізації виробництва, експортна орієнтація	Національні стандарти органічного виробництва
Індія	Розвиток органічного фермерства та кооперативів	Орієнтація на дрібних виробників і міжнародний експорт	Державні програми підтримки органічного сектору
Японія	Високотехнологічний ринок органічних продуктів	Акцент на безпеці та якості харчування	Суворі системи контролю якості
Латинська Америка (Бразилія, Аргентина, Мексика)	Експортно-орієнтоване органічне виробництво	Важлива роль аграрного експорту та міжнародної сертифікації	Змішане державне та міжнародне регулювання
Африканські країни	Ринок на стадії становлення	Потенціал екологічного виробництва та підтримка міжнародних організацій	Частково формалізоване регулювання
Австралія та Нова Зеландія	Великі площі органічного землеробства	Експортна орієнтація та високі стандарти екологічності	Національні системи сертифікації

Зростання масштабів органічного виробництва супроводжується активізацією міжнародної торгівлі, розширенням площ органічного землеробства, формуванням нових моделей споживання та посиленням інституційної підтримки екологічно орієнтованого аграрного сектору. У цьому контексті доцільним є аналіз глобальних тенденцій розвитку ринку органічної продукції, його структурних характеристик та ключових факторів впливу на світову економіку.

Важливою особливістю сучасного етапу розвитку органічного ринку є суттєве збільшення обсягів світового споживання органічної продукції. Органічні товари перестають бути вузькоспеціалізованим сегментом для окремих груп споживачів та дедалі активніше інтегруються у масовий продовольчий ринок. Це пов'язано зі зростанням екологічної свідомості населення, популяризацією концепції здорового способу життя, посиленням уваги до якості харчових продуктів та необхідністю мінімізації негативного впливу аграрного виробництва на навколишнє середовище (табл.1.4).

Таблиця 1.4 — Ключові тенденції розвитку світового ринку органічної продукції [41,42,42]

Тенденція	Характеристика	Вплив на світову економіку
Зростання попиту на органічну продукцію	Підвищення споживання екологічно безпечних продуктів	Розширення глобального ринку продовольства
Розширення площ органічного землеробства	Збільшення кількості сертифікованих органічних господарств	Зростання інвестицій в аграрний сектор
Розвиток міжнародної торгівлі	Активізація експорту та імпорту органічної продукції	Формування глобальних ланцюгів постачання
Посилення екологічних стандартів	Удосконалення систем сертифікації та контролю	Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції
Цифровізація органічного ринку	Використання цифрових технологій у виробництві та логістиці	Підвищення ефективності управління ринком
Розвиток «зеленої» економіки	Інтеграція принципів сталого розвитку	Формування екологічно орієнтованої моделі економіки

Представлені тенденції свідчать про те, що органічний сектор дедалі активніше інтегрується у систему глобальної економіки та стає важливим інструментом реалізації концепції сталого розвитку. Особливого значення набуває процес цифровізації органічного виробництва, який передбачає використання інноваційних технологій моніторингу, автоматизації виробничих процесів, цифрових платформ збуту та систем простежуваності продукції. Це

сприяє підвищенню прозорості ринку та формуванню довіри споживачів до органічної продукції (рис.1.4).

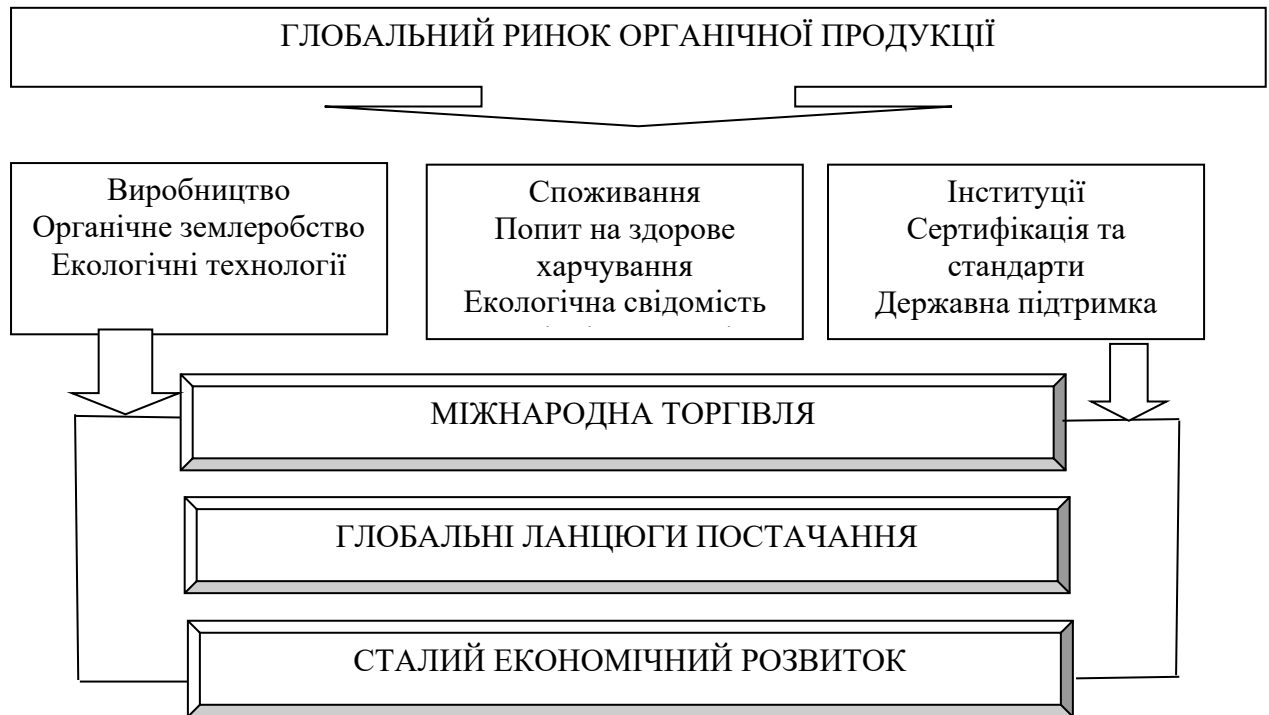

Рисунок 1.4 – Схема функціонування глобального ринку органічної продукції [41,42]

Представлена модель ілюструє взаємозв'язок основних елементів глобального ринку органічної продукції та демонструє комплексний характер його функціонування у світовій економіці. Ринок органічної продукції формується під впливом взаємодії виробничих, споживчих та інституційних факторів, які забезпечують розвиток міжнародної торгівлі та інтеграцію принципів сталого розвитку у глобальну економічну систему. Особливу роль у даному процесі відіграють механізми сертифікації, державного регулювання та міжнародних стандартів якості, які забезпечують функціонування глобальних ланцюгів постачання органічної продукції.

Аналіз сучасних тенденцій розвитку органічного сектору свідчить про поступову трансформацію структури міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією. Органічні товари характеризуються вищою доданою вартістю, що

забезпечує зростання експортного потенціалу країн та підвищення рівня конкурентоспроможності аграрного сектору. У багатьох країнах органічне виробництво стає одним із пріоритетних напрямів аграрної політики, оскільки сприяє не лише економічному розвитку, але й збереженню природних ресурсів та покращенню екологічного стану навколишнього середовища (табл 1.5).

Таблиця 1.5 — Переваги розвитку ринку органічної продукції для світової економіки [40,44]

Напрямок впливу	Основні переваги	Економічний ефект
Економічний	Формування нових ринків та зростання експорту	Підвищення конкурентоспроможності економіки
Екологічний	Зниження рівня хімічного навантаження на екосистеми	Збереження природних ресурсів
Соціальний	Підвищення якості життя та безпеки харчування	Покращення здоров'я населення
Інноваційний	Впровадження екологічних та цифрових технологій	Модернізація аграрного сектору
Інституційний	Розвиток систем сертифікації та контролю	Підвищення прозорості ринку
Інвестиційний	Залучення «зелених» інвестицій	Активізація сталого економічного розвитку

Отже, сучасний ринок органічної продукції є важливим структурним елементом глобальної економіки, який поєднує економічні інтереси виробників, екологічні пріоритети суспільства та інституційні механізми державного регулювання. Аналіз тенденцій розвитку органічного сектору свідчить про його поступову трансформацію у стратегічний напрям міжнародної агропродовольчої політики та «зеленої» економіки. Водночас розширення масштабів органічного виробництва сприяє формуванню нових моделей споживання, підвищенню екологічної відповідальності бізнесу та активізації міжнародної торгівлі екологічно безпечною продукцією.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що подальший розвиток ринку органічної продукції у світовій економіці буде визначатися рівнем інституційної підтримки, ефективністю систем сертифікації, масштабами цифровізації аграрного сектору та інтеграцією принципів сталого розвитку у

міжнародну економічну політику. Це формує передумови для посилення ролі органічного сектору як одного з ключових драйверів екологічної модернізації сучасної глобальної економіки.

Подальший розвиток ринку органічної продукції у світовій економіці значною мірою пов'язаний із трансформацією глобальних споживчих моделей та зміною підходів до забезпечення продовольчої безпеки. У сучасних умовах органічна продукція дедалі частіше розглядається не лише як елемент екологічно орієнтованого виробництва, але і як стратегічний інструмент забезпечення якості життя населення, підтримання біорізноманіття та реалізації міжнародних кліматичних цілей. У зв'язку з цим органічний сектор поступово інтегрується в систему глобальної «зеленої» економіки та набуває важливого значення у формуванні нової моделі економічного розвитку.

Особливого значення набуває екологічний аспект функціонування ринку органічної продукції. Органічне виробництво базується на принципах раціонального використання природних ресурсів, мінімізації хімічного навантаження на ґрунти та водні ресурси, збереження екосистем і підтримання природної родючості земель. На відміну від традиційної інтенсивної моделі агровиробництва, органічне землеробство орієнтоване на довгострокову екологічну стабільність та гармонізацію взаємодії між економічною діяльністю людини і навколишнім середовищем. Саме тому розвиток органічного сектору дедалі частіше включається до стратегій екологічної трансформації економіки та реалізації міжнародних програм сталого розвитку.

Водночас функціонування світового ринку органічної продукції супроводжується низкою проблем та викликів. Однією з ключових проблем є висока вартість органічної продукції порівняно з традиційними товарами, що обмежує рівень її доступності для широких верств населення. Значним бар'єром також залишаються складні процедури сертифікації, високі витрати на дотримання міжнародних стандартів та недостатній рівень державної підтримки органічних виробників у багатьох країнах. Крім того, глобальний органічний ринок характеризується нерівномірністю розвитку, оскільки

найбільша концентрація споживання та капіталу спостерігається у розвинених країнах (рис.1.5).

Рисунок 1.5 — Основні фактори розвитку світового ринку органічної продукції [43,44]

Рис.1.5 відображає систему ключових факторів, що визначають сучасний розвиток світового ринку органічної продукції. Формування глобального органічного сектору відбувається під впливом комплексу економічних, екологічних та соціальних чинників, взаємодія яких забезпечує трансформацію міжнародної агропродовольчої системи відповідно до принципів сталого розвитку. Важливе значення у цьому процесі мають механізми державної підтримки, міжнародного регулювання та екологічної сертифікації, які сприяють формуванню стабільного та конкурентоспроможного органічного ринку.

Суттєвий вплив на розвиток органічного сектору має також процес цифрової трансформації економіки. Використання цифрових технологій у сфері органічного виробництва забезпечує підвищення ефективності управління

аграрними ресурсами, автоматизацію виробничих процесів, удосконалення систем контролю якості та оптимізацію логістичних операцій. У сучасних умовах цифрові платформи стають важливим інструментом просування органічної продукції на міжнародних ринках, а технології блокчейн та системи простежуваності дозволяють забезпечити прозорість походження продукції та підвищити рівень довіри споживачів (табл.1.6).

Таблиця 1.6 — Основні проблеми та перспективи розвитку ринку органічної продукції [46,50]

Проблеми	Характеристика	Перспективи вирішення
Висока собівартість виробництва	Значні витрати на сертифікацію та екологічні технології	Державна підтримка та інвестиції
Нерівномірність розвитку ринку	Концентрація споживання у розвинених країнах	Розширення міжнародної кооперації
Недостатня інституційна підтримка	Відсутність ефективного регулювання в окремих країнах	Гармонізація міжнародних стандартів
Низька доступність продукції	Високі ціни для споживачів	Масштабування виробництва
Проблеми сертифікації	Складність міжнародних процедур контролю	Цифровізація систем сертифікації
Конкуренція з традиційним виробництвом	Домінування інтенсивного аграрного сектору	Формування «зеленої» економічної політики

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що подальший розвиток світового ринку органічної продукції буде супроводжуватися посиленням міжнародної кооперації, удосконаленням систем сертифікації, розширенням цифрових технологій та зростанням ролі державної підтримки органічного сектору. У перспективі це сприятиме формуванню екологічно орієнтованої моделі світової економіки, у якій органічне виробництво виступатиме одним із ключових інструментів забезпечення продовольчої, екологічної та соціальної безпеки глобального суспільства.

2 АНАЛІЗ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ СВІТОВОГО РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1 Характеристика сучасного стану світового ринку органічної продукції

Світовий ринок органічної продукції упродовж останніх років демонструє стійку тенденцію до зростання та структурної трансформації, що обумовлено підвищенням рівня екологічної свідомості населення, популяризацією здорового способу життя, посиленням вимог до якості харчових продуктів та реалізацією глобальної концепції сталого розвитку. Період 2017–2024 рр. характеризується суттєвим розширенням масштабів органічного виробництва, активізацією міжнародної торгівлі органічною продукцією та зростанням інвестицій у «зелені» технології аграрного сектору. У сучасних умовах органічний ринок поступово перетворюється на один із найбільш динамічних сегментів світової агропродовольчої системи, інтегруючи економічні, екологічні та соціальні аспекти розвитку [46].

Упродовж 2017–2024 років органічний сектор зазнав суттєвих змін під впливом глобальних економічних та соціальних трансформацій. Значний вплив на розвиток ринку мала пандемія COVID-19, яка спричинила переорієнтацію споживчих пріоритетів у напрямі безпечного та екологічно чистого харчування. У цей період у багатьох країнах світу спостерігалось різке збільшення попиту на органічні продукти, що стало одним із ключових факторів активізації міжнародного органічного ринку. Паралельно відбувалося посилення державної підтримки екологічного землеробства, розширення програм «зеленої» трансформації економіки та впровадження міжнародних екологічних стандартів.

Завдяки зростанню глобального попиту та розвитку систем сертифікації світовий ринок органічної продукції демонструє впевнене зростання обсягів реалізації. Дослідження динаміки розвитку ринку упродовж 2019–2024 рр.

свідчить про суттєве збільшення загального обсягу продажів органічної продукції, що обумовлено як розширенням споживчого попиту, так і активізацією міжнародної торгівлі екологічно безпечними товарами (табл.2.1). Особливо швидкими темпами зростали сегменти органічних овочів, фруктів, молочної продукції, дитячого харчування та органічних напоїв.

Таблиця 2.1 — Динаміка розвитку світового ринку органічної продукції у 2019–2024 рр. [41,42]

Рік	Орієнтовний обсяг світового ринку, млрд дол. США	Темп приросту, %	Ключові фактори зростання
2019	110	8,2	Зростання попиту на здорове харчування
2020	121	10,0	Вплив пандемії COVID-19
2021	135	11,5	Активізація міжнародної торгівлі
2022	148	9,6	Розширення органічного виробництва
2023	162	9,4	Популяризація «зеленої» економіки
2024	178	9,9	Цифровізація та екологічна трансформація

Наведені дані свідчать про стабільне розширення світового ринку органічної продукції, незважаючи на глобальні економічні виклики, інфляційні процеси та геополітичну нестабільність. Особливо помітне прискорення темпів зростання спостерігалось у 2020–2021 роках, що було зумовлено пандемією COVID-19 та зміною структури споживання населення. У цей період органічна продукція почала асоціюватися не лише з екологічністю, але й із безпечністю та якістю харчування, що значно посилило попит на міжнародному ринку.

Упродовж 2024 року міжнародний ринок органічної продукції продовжив демонструвати позитивну динаміку розвитку. Це було пов'язано з подальшим поширенням концепції сталого споживання, активним впровадженням екологічних стандартів у системі міжнародної торгівлі та зростанням попиту на сертифіковану органічну продукцію. Важливу роль у розвитку ринку відіграють також цифрові технології, які забезпечують ефективність логістики, систем контролю якості та простежуваності походження продукції.

Суттєвий внесок у розвиток світового ринку органічної продукції здійснюють країни Європейського Союзу, США, Китай, Індія та Австралія. Саме ці держави формують основний обсяг міжнародного виробництва та торгівлі органічними товарами. Високий рівень розвитку органічного сектору в зазначених країнах пояснюється наявністю розвиненої інфраструктури, ефективної системи сертифікації, державної підтримки та високого рівня споживчої культури.

У 2024 році провідні позиції за обсягами споживання органічної продукції займали США, Німеччина, Франція та Китай. США залишаються найбільшим світовим ринком органічного продовольства завдяки високому внутрішньому попиту та активному розвитку великих органічних брендів. Німеччина та Франція є лідерами європейського органічного сектору, що обумовлено системною державною підтримкою екологічного виробництва та високим рівнем екологічної свідомості населення. Китай демонструє одні з найвищих темпів зростання органічного ринку у світі завдяки збільшенню чисельності середнього класу та розширенню внутрішнього попиту на безпечні продукти харчування (табл.2.2).

Таблиця 2.2 — Провідні країни світового ринку органічної продукції у 2024 році [41,44]

Країна	Основна характеристика ринку	Ключові переваги
США	Найбільший споживчий ринок органічної продукції	Високий попит, розвинені бренди
Німеччина	Лідер органічного ринку ЄС	Державна підтримка та сертифікація
Франція	Один із найбільших виробників органічної продукції	Розвинене органічне фермерство
Китай	Швидкозростаючий органічний ринок	Зростання середнього класу
Індія	Великий виробник органічної сировини	Значний аграрний потенціал
Австралія	Лідер за площами органічного землеробства	Великі природні ресурси

Важливою тенденцією сучасного етапу розвитку світового ринку органічної продукції є посилення ролі міжнародної сертифікації та екологічного контролю. У глобальному масштабі саме сертифікація виступає

ключовим механізмом забезпечення довіри споживачів та функціонування міжнародної торгівлі органічними товарами. Водночас зростання масштабів ринку супроводжується необхідністю гармонізації міжнародних стандартів, удосконалення систем екологічного моніторингу та цифровізації процесів контролю якості. Дослідження міжнародного органічного ринку свідчить про значну диференціацію між країнами як за масштабами виробництва, так і за товарною спеціалізацією. Провідні держави світу формують власні моделі розвитку органічного сектору залежно від природно-кліматичних умов, рівня розвитку аграрної інфраструктури, державної підтримки та структури міжнародного попиту.

У 2024 році найбільшими виробниками та споживачами органічної продукції залишаються США, Німеччина, Франція, Китай, Індія та Австралія. Водночас структура органічного виробництва в цих країнах суттєво відрізняється. Так, США та країни Європейського Союзу орієнтуються переважно на виробництво готової органічної продукції з високою доданою вартістю, тоді як Індія та країни Латинської Америки спеціалізуються на експорті органічної сировини та аграрної продукції (рис.2.1).

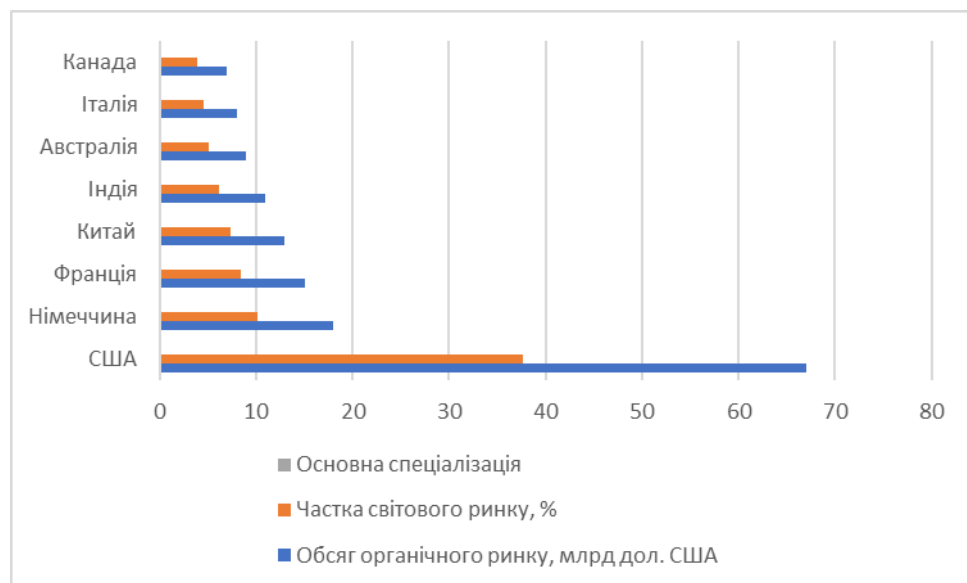

Рисунок 2.1 - Обсяги ринку органічної продукції у провідних країнах світу у 2024 році [41]

Проведений аналіз свідчить про домінування США на світовому ринку органічної продукції. Американський ринок формує понад третину світового обсягу споживання органічних товарів, що обумовлено високим рівнем доходів населення, розвиненою системою сертифікації та значним внутрішнім попитом на екологічно безпечну продукцію. Водночас країни Європейського Союзу демонструють найбільш стабільний розвиток органічного сектору завдяки системній державній підтримці та інтеграції принципів «зеленої» економіки у національну аграрну політику. Важливим напрямом емпіричного аналізу є дослідження структури світового органічного ринку за видами продукції. У 2024 році найбільшу частку міжнародного ринку формували органічні овочі, фрукти, молочна продукція, зернові культури та органічні напої. Значне зростання також демонструє сегмент органічного дитячого харчування та рослинних продуктів (рис.2.2).

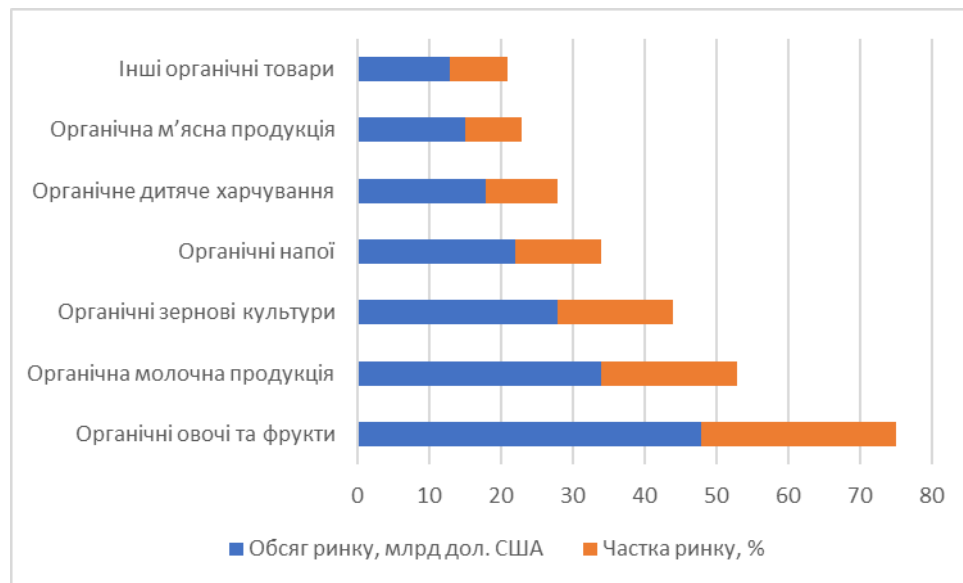

Рисунок 2.2 - Структура світового ринку органічної продукції за видами продукції у 2024 році [42]

Аналіз структури органічного ринку за видами продукції свідчить про домінування сегменту овочів та фруктів, що пояснюється високим попитом на натуральну рослинну продукцію та популяризацією здорового харчування. Значну частку ринку займає також органічна молочна продукція, оскільки

споживачі дедалі більше орієнтуються на продукти без штучних добавок та антибіотиків. Суттєвий інтерес становить аналіз площ органічного землеробства у провідних країнах світу. Найбільші площі органічних земель у 2024 році були зосереджені в Австралії, Аргентині, Індії та Китаї. Це свідчить про активізацію процесів екологізації аграрного сектору та зростання масштабів органічного виробництва у світовій економіці (рис.2.3).

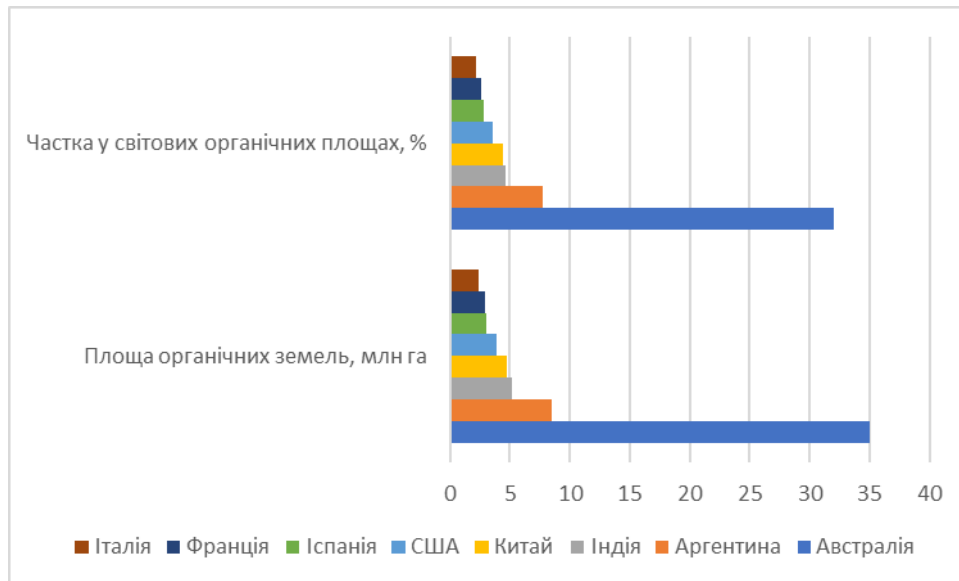

Рисунок 2.3 - Площі органічного землеробства у провідних країнах світу у 2024 році [42]

Сучасний світовий ринок органічної продукції характеризується високим рівнем регіональної спеціалізації, що обумовлено природно-кліматичними умовами, рівнем розвитку аграрного сектору, особливостями споживчого попиту, інституційною підтримкою та структурою міжнародної торгівлі. У глобальному вимірі країни формують власні конкурентні переваги у виробництві окремих видів органічної продукції, що визначає їхню роль у міжнародному органічному ринку та глобальних ланцюгах постачання.

Одним із ключових центрів світового органічного ринку залишаються Сполучені Штати Америки. США є найбільшим споживчим ринком органічної продукції у світі та водночас одним із провідних виробників органічних харчових товарів із високою доданою вартістю. Американський органічний

сектор спеціалізується переважно на виробництві органічної молочної продукції, органічних напоїв, дитячого харчування та готових продуктів переробки. Високий рівень розвитку логістики, цифрових технологій та систем сертифікації забезпечує конкурентоспроможність американських органічних брендів на міжнародному ринку (табл.2.3).

Таблиця 2.3 — Спеціалізація провідних країн світу на ринку органічної продукції [44]

Країна	Основні види органічної продукції	Конкурентні переваги	Основна орієнтація
США	Молочна продукція, органічні снеки, дитяче харчування	Високий внутрішній попит, сильні бренди	Внутрішній ринок + експорт
Німеччина	Овочі, молочна продукція, органічні хлібобулочні вироби	Державна підтримка, високі стандарти	Внутрішній ринок
Франція	Органічне вино, зернові, овочі	Розвинене фермерство	Внутрішній ринок + ЄС
Італія	Оливкова олія, фрукти, овочі	Сприятливий клімат	Експорт
Іспанія	Цитрусові, овочі, оливки	Великі площі органічних земель	Експорт
Китай	Чай, рис, овочі	Масштаб виробництва	Внутрішній ринок + експорт
Індія	Спеції, чай, бобові	Дешева робоча сила	Експорт
Австралія	Органічне м'ясо, зернові	Великі органічні пасовища	Експорт
Аргентина	Органічна соя, зернові	Значні земельні ресурси	Експорт
Бразилія	Кава, цукор, фрукти	Агрокліматичні ресурси	Експорт

Країни Європейського Союзу формують один із найбільш розвинених регіональних органічних ринків світу. Німеччина є найбільшим європейським споживачем органічної продукції та одним із ключових центрів органічної переробки. Особливістю німецького ринку є високий рівень внутрішнього попиту на органічні овочі, молочну продукцію та хлібобулочні вироби. Франція, у свою чергу, демонструє значний рівень розвитку органічного виноробства та органічного фермерства. Італія та Іспанія спеціалізуються на виробництві органічних фруктів, овочів та оливкової продукції, значна частина якої експортується до країн ЄС та Північної Америки.

Особливого значення у структурі світового органічного ринку набуває азійський регіон. Китай упродовж останнього десятиліття став одним із найбільш динамічних ринків органічної продукції. Основними сегментами китайського органічного виробництва є рис, чай, овочі та продукти рослинного походження. Розвиток органічного сектору Китаю значною мірою обумовлений зростанням чисельності середнього класу, урбанізацією та підвищенням уваги населення до безпеки харчування.

Індія є одним із найбільших світових виробників органічної сировини та займає провідні позиції у виробництві органічних спецій, чаю, бобових культур та текстильної органічної сировини. Важливою конкурентною перевагою Індії є велика кількість дрібних фермерських господарств та відносно низька собівартість виробництва. Значна частина індійської органічної продукції експортується до країн Європейського Союзу та США (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 — Провідні країни світу за окремими сегментами органічної продукції у 2024 році [48,49]

Вид органічної продукції	Країна-лідер	Орієнтовна частка світового ринку, %	Основні ринки збуту
Органічна молочна продукція	США	28	США, Канада, ЄС
Органічне вино	Франція	24	ЄС, США, Японія
Органічна оливкова олія	Італія	31	ЄС, США
Органічні спеції	Індія	35	ЄС, США
Органічна кава	Бразилія	26	США, ЄС
Органічний чай	Китай	29	Азія, ЄС
Органічне м'ясо	Австралія	22	Китай, Японія, ЄС
Органічна соя	Аргентина	27	Китай, ЄС

Країни Латинської Америки займають важливе місце у глобальній системі постачання органічної сировини. Бразилія є одним із найбільших експортерів органічної кави, тростинного цукру та фруктів. Аргентина спеціалізується на органічному зерновому виробництві та вирощуванні органічної сої. Значна частина органічної продукції регіону орієнтована на експорт до країн Європейського Союзу, США та Японії.

Австралія залишається світовим лідером за площами органічного землеробства та одним із провідних експортерів органічного м'яса і зернових культур. Основною перевагою австралійського органічного сектору є великі природні пасовища та високий рівень екологічної безпеки аграрного виробництва. Проведений аналіз свідчить, що світовий ринок органічної продукції характеризується високою концентрацією окремих сегментів у певних країнах та регіонах. Найбільш конкурентоспроможними залишаються держави, які поєднують сприятливі природні умови, розвинену систему сертифікації, державну підтримку та високий рівень інтеграції у міжнародні ланцюги постачання. Водночас сучасний світовий органічний ринок демонструє поступову диверсифікацію продукції та посилення ролі країн, що розвиваються, у глобальному виробництві органічної сировини. Це сприяє трансформації міжнародної агропродовольчої системи, формуванню нових моделей міжнародної спеціалізації та розширенню глобальної торгівлі екологічно безпечною продукцією (рис.2.4).

Рисунок 2.4 - Обсяги експорту органічної продукції провідних країн світу у 2024 році [44]

Представлена карта спеціалізації країн на світовому ринку органічної продукції у 2024 році відображає сучасну структуру міжнародного органічного

виробництва та дозволяє виявити ключові напрями спеціалізації провідних країн світу. В умовах глобалізації агропродовольчих ринків органічний сектор характеризується високим рівнем регіональної диференціації, що зумовлено впливом природно-кліматичних, економічних, технологічних та інституційних факторів. Кожна країна формує власні конкурентні переваги у виробництві окремих видів органічної продукції залежно від рівня розвитку аграрного сектору, внутрішнього попиту, експортної орієнтації та державної підтримки екологічного виробництва. Візуалізація даних у форматі теплової карти дає можливість комплексно оцінити рівень концентрації окремих сегментів органічного ринку, визначити країни-лідери у виробництві конкретних видів продукції та простежити сучасні тенденції міжнародної спеціалізації (рис.2.5) Аналіз карти дозволяє також оцінити роль провідних економік світу у формуванні глобальних ланцюгів постачання органічної продукції та визначити основні напрями розвитку міжнародної торгівлі екологічно безпечними товарами.

	 Молочна продукція	 Овочі та фрукти	 Зернові	 Органічне м'ясо	 Напої (чай, кава, вино)	 Спеції	 Оливкова продукція
 США	Дуже висока	Висока	Середня	Висока	Середня	Низька	Дуже низька
 Німеччина	Висока	Дуже висока	Середня	Середня	Низька	Дуже низька	Дуже низька
 Франція	Середня	Висока	Висока	Середня	Дуже висока	Дуже низька	Середня
 Італія	Середня	Дуже висока	Середня	Низька	Висока	Дуже низька	Дуже висока
 Іспанія	Низька	Дуже висока	Середня	Низька	Середня	Дуже низька	Висока
 Китай	Низька	Висока	Висока	Середня	Дуже висока	Середня	Дуже низька
 Індія	Дуже низька	Середня	Висока	Дуже низька	Висока	Дуже висока	Дуже низька
 Австралія	Середня	Низька	Висока	Дуже висока	Середня	Дуже низька	Дуже низька
 Бразилія	Низька	Висока	Середня	Середня	Дуже висока	Середня	Дуже низька
 Аргентина	Дуже низька	Середня	Дуже висока	Висока	Низька	Дуже низька	Дуже низька

Дуже висока
Висока
Середня
Низька
Дуже низька

Рисунок 2.5 - Карта спеціалізації країн на світовому ринку органічної продукції у 2024 році [44]

Проведений аналіз карти свідчить про значну нерівномірність спеціалізації країн на світовому ринку органічної продукції. США займають домінуючі позиції в сегментах органічної молочної продукції та готових органічних товарів завдяки високому рівню технологізації виробництва, розвиненій інфраструктурі та масштабному внутрішньому попиту. Країни Європейського Союзу, зокрема Німеччина, Франція, Італія та Іспанія, демонструють високий рівень розвитку органічного фермерства та спеціалізуються переважно на виробництві овочів, фруктів, органічного вина та оливкової продукції.

Китай та Індія посідають важливе місце у глобальному органічному секторі завдяки масштабам виробництва органічного чаю, рису, спецій та зернових культур. Водночас Австралія та Аргентина характеризуються високим рівнем спеціалізації в сегментах органічного м'ясного виробництва та зернового господарства, що обумовлено значними площами органічних земель та експортною орієнтацією аграрного сектору. Таким чином, сучасний світовий ринок органічної продукції формується як багаторівнева система міжнародної аграрної спеціалізації, в межах якої країни концентруються на виробництві тих видів органічної продукції, у яких мають найбільші конкурентні переваги.

Отже, проведений аналіз сучасного стану світового ринку органічної продукції дозволяє зробити висновок, що органічний сектор є одним із найбільш динамічних сегментів глобальної агропродовольчої системи. Упродовж останніх років світовий ринок органічної продукції демонструє стійке зростання, що обумовлено підвищенням екологічної свідомості населення, популяризацією здорового способу життя, активізацією міжнародної торгівлі та розвитком концепції сталого розвитку. Органічна продукція поступово перетворюється на важливий елемент глобальної економіки, інтегруючи економічні, екологічні та соціальні аспекти розвитку.

Емпіричний аналіз світового органічного ринку свідчить про наявність чітко вираженої міжнародної спеціалізації країн у виробництві окремих видів органічної продукції. Розвинені країни, насамперед США та держави

Європейського Союзу, домінують в сегментах продукції з високою доданою вартістю та розвиненою системою переробки, тоді як країни Азії, Латинської Америки та Океанії спеціалізуються переважно на виробництві органічної сировини та експортно орієнтованої аграрної продукції [48].

Встановлено, що ключовими факторами розвитку світового ринку органічної продукції виступають державна підтримка органічного сектору, ефективність систем сертифікації, розвиток цифрових технологій, масштабність внутрішнього попиту та інтеграція країн у міжнародні ланцюги постачання. Водночас сучасний органічний ринок характеризується високим рівнем конкуренції, посиленням екологічних стандартів та зростанням ролі міжнародного регулювання у сфері екологічної безпеки та контролю якості продукції [48,49].

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що у перспективі світовий ринок органічної продукції продовжить демонструвати позитивну динаміку розвитку, а органічний сектор відіграватиме дедалі важливішу роль у формуванні екологічно орієнтованої моделі глобальної економіки. Подальший розвиток міжнародного органічного ринку буде визначатися рівнем інноваційності аграрного сектору, масштабами екологізації виробництва, розвитком міжнародної кооперації та адаптацією світової економіки до принципів сталого розвитку.

2.2 Особливості функціонування ринку органічної продукції в Україні

Розвиток ринку органічної продукції в Україні є відносно новим, але динамічним напрямом трансформації аграрного сектору, що формується під впливом глобалізації продовольчих ринків, посилення екологічних викликів, зміни споживчих пріоритетів та інтеграції України у міжнародний економічний

простір. Упродовж 2019–2024 рр. органічний сектор демонструє стійку тенденцію до зростання, незважаючи на складні макроекономічні умови, структурні диспропорції аграрної економіки та негативний вплив воєнних факторів на функціонування сільськогосподарського виробництва. Водночас розвиток органічного ринку супроводжується поступовим формуванням інституційного середовища, адаптацією національного законодавства до європейських стандартів та розширенням участі України у глобальних ланцюгах постачання органічної продукції [46].

Характерною особливістю розвитку ринку органічної продукції в Україні є його експортна орієнтація. На відміну від багатьох країн ЄС, де рушійною силою розвитку органічного виробництва виступає внутрішній споживчий попит, в Україні ключовим драйвером залишається зовнішній ринок. Основними споживачами української органічної продукції є країни Європейського Союзу, що формує залежність сектору від міжнародної кон'юнктури, валютних коливань та вимог зовнішньої сертифікації. Водночас внутрішній ринок органічної продукції також поступово розширюється внаслідок зростання екологічної свідомості населення, популяризації здорового способу життя та підвищення уваги до безпечності харчових продуктів.

Суттєвий вплив на розвиток органічного сектору має процес гармонізації українського законодавства з європейськими нормами у сфері органічного виробництва. Упродовж останніх років спостерігається активізація державної політики щодо підтримки органічного виробництва, розвитку сертифікаційної системи, підвищення прозорості ринку та формування механізмів державного контролю. Разом із тим інституційне середовище органічного ринку все ще характеризується певною фрагментарністю, недостатнім рівнем фінансової підтримки виробників та обмеженим доступом малих господарств до механізмів сертифікації й державних програм стимулювання [47].

Важливою тенденцією останніх років є посилення ролі цифровізації та інновацій у функціонуванні ринку органічної продукції. Використання цифрових платформ збуту, систем простежуваності продукції, електронної

сертифікації та сучасних агротехнологій сприяє підвищенню ефективності органічного виробництва та інтеграції українських виробників у міжнародні канали торгівлі. Крім того, розвиток цифрових інструментів дозволяє підвищувати рівень довіри споживачів до органічної продукції та забезпечувати прозорість ланцюгів постачання. Загалом ринок органічної продукції в Україні поступово переходить від етапу становлення до етапу структурного зміцнення та інтеграції у глобальну систему органічного виробництва. Водночас подальший розвиток сектору потребує вирішення низки системних проблем, серед яких ключовими залишаються недостатній рівень державної підтримки, низька купівельна спроможність населення, нерівномірність регіонального розвитку та залежність від зовнішніх ринків збуту (рис.2.6).

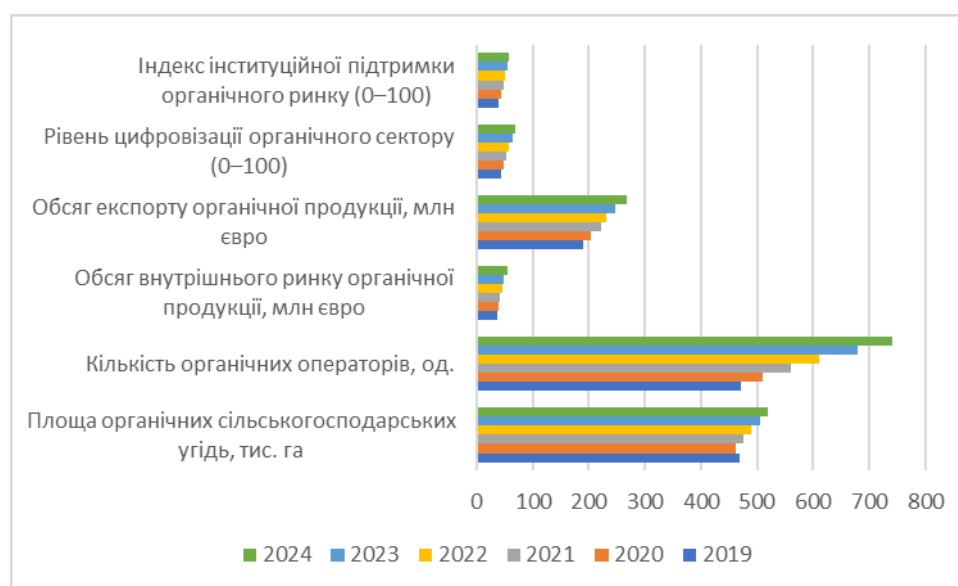

Рисунок 2.6– Динаміка розвитку ринку органічної продукції в Україні (2019–2024 рр.) [45]

Аналіз динаміки розвитку ринку органічної продукції в Україні за період 2019–2024 рр. свідчить про формування стійкої позитивної тенденції за всіма ключовими параметрами функціонування сектору. Загалом простежується поступовий перехід органічного виробництва від нішевого сегмента аграрної економіки до важливого структурного елементу сучасного продовольчого ринку та експортно орієнтованого напряму розвитку агробізнесу. Найбільш

помітне зростання спостерігається щодо кількості органічних операторів, яка збільшилася з 470 у 2019 р. до 740 у 2024 р. Це свідчить про підвищення зацікавленості агровиробників у переході до органічних моделей господарювання, активізацію сертифікаційних процесів та розширення доступу до міжнародних ринків збуту. Зростання кількості операторів також відображає посилення ролі органічного сектору у структурі національного аграрного виробництва та формування більш диверсифікованої моделі аграрної економіки. Площа органічних сільськогосподарських угідь демонструє відносно стабільне зростання – з 468 тис. га у 2019 р. до 520 тис. га у 2024 р. Незважаючи на складні економічні та воєнні умови, українські виробники продовжують адаптацію до екологічно орієнтованих методів господарювання, що свідчить про збереження довгострокового потенціалу розвитку органічного виробництва [34].

Позитивна динаміка характерна і для внутрішнього ринку органічної продукції, обсяг якого зріс з 36 млн євро у 2019 р. до 54 млн євро у 2024 р. Це вказує на поступове формування культури споживання органічної продукції в Україні, зростання попиту на екологічно безпечні продукти харчування та підвищення рівня екологічної свідомості населення. Водночас внутрішній ринок все ще залишається відносно вузьким порівняно з європейськими країнами, що обумовлено обмеженою купівельною спроможністю населення та високою ціною премією органічної продукції. Особливо важливою тенденцією є зростання обсягів експорту органічної продукції – з 189 млн євро у 2019 р. до 267 млн євро у 2024 р. Це підтверджує високу конкурентоспроможність української органічної продукції на міжнародному ринку та зміцнення позицій України серед провідних експортерів органічної сировини до країн ЄС. Разом із тим така експортна орієнтація формує певну залежність сектору від зовнішньої ринкової кон'юнктури та міжнародних логістичних факторів [26]

Індекс інституційної підтримки органічного ринку демонструє поступове зростання з 40 до 58 пунктів, що свідчить про розвиток нормативно-

правового середовища, удосконалення механізмів державного регулювання та розширення підтримки органічного виробництва. Однак цей рівень все ще залишається помірним, що відображає незавершеність процесу інституціоналізації органічного сектору в Україні. Рівень цифровізації органічного сектору характеризується найбільш динамічним зростанням – з 44 до 69 пунктів. Це свідчить про активне впровадження цифрових технологій у сфері сертифікації, маркетингу, логістики та контролю якості органічної продукції. Цифровізація поступово стає одним із ключових факторів підвищення ефективності та конкурентоспроможності українського органічного ринку [28].

Регіональний вимір розвитку ринку органічної продукції є важливим елементом дослідження просторової структури органічного сектору в Україні. Формування органічного виробництва характеризується суттєвою територіальною диференціацією, що зумовлено природно-кліматичними умовами, спеціалізацією аграрного виробництва, рівнем інституційної підтримки та концентрацією інвестиційних ресурсів. Аналіз регіональної структури органічного виробництва дозволяє визначити основні центри концентрації органічного агробізнесу та оцінити нерівномірність розвитку органічного сектору в межах країни (табл.2.5).

Таблиця 2.5 – Регіональна структура ринку органічної продукції в Україні у 2024 р. [28]

Регіон	Кількість органічних операторів	Площа органічних угідь, тис. га	Рівень спеціалізації
Одеська область	82	104	Високий
Херсонська область	54	76	Високий
Київська область	67	48	Середній
Львівська область	61	39	Середній
Полтавська область	58	44	Середній
Житомирська область	49	36	Середній
Інші регіони	369	173	Низький/середній

Аналіз регіональної структури органічного ринку свідчить про високу концентрацію органічного виробництва у південних та центральних регіонах України. Лідуючі позиції займають Одеська та Херсонська області, що пояснюється значними площами сільськогосподарських угідь, сприятливими природно-кліматичними умовами та орієнтацією виробництва на експортні канали збуту. Водночас західні регіони України характеризуються більшою орієнтацією на розвиток внутрішнього ринку органічної продукції, локальних брендів та малого органічного фермерства. Нерівномірність регіонального розвитку органічного сектору відображає загальні структурні диспропорції аграрної економіки України та різний рівень інтеграції регіонів у міжнародні продовольчі ринки. Це формує необхідність реалізації більш диференційованої державної політики підтримки органічного виробництва з урахуванням регіональної специфіки та конкурентних переваг окремих територій [7].

Регіональна спеціалізація є одним із ключових індикаторів структурного розвитку ринку органічної продукції в Україні, оскільки дозволяє оцінити рівень концентрації органічного виробництва, територіальну диференціацію аграрного потенціалу та ефективність інтеграції окремих областей у національний і міжнародний ринки органічної продукції. Формування регіональної моделі органічного сектору відбувається під впливом комплексу факторів, серед яких визначальними є природно-кліматичні умови, структура сільськогосподарського виробництва, рівень інвестиційної активності, наявність сертифікованих операторів, логістична інфраструктура та експортна орієнтація регіону. Водночас просторовий розвиток органічного ринку в Україні характеризується суттєвою асиметрією, що відображає нерівномірність економічного розвитку областей та різний рівень їх адаптації до сучасних екологічно орієнтованих моделей аграрного виробництва. Важливим інструментом оцінювання територіальної структури органічного сектору є карта спеціалізації областей України на ринку органічної продукції, яка дозволяє візуалізувати концентрацію органічного виробництва та визначити регіони-лідери за рівнем розвитку органічного агробізнесу. Інтегральний індекс

спеціалізації враховує частку органічних угідь, кількість органічних операторів, обсяги виробництва та експортну активність регіонів, що забезпечує комплексний підхід до оцінювання їх позицій на національному ринку органічної продукції (рис.2.7)

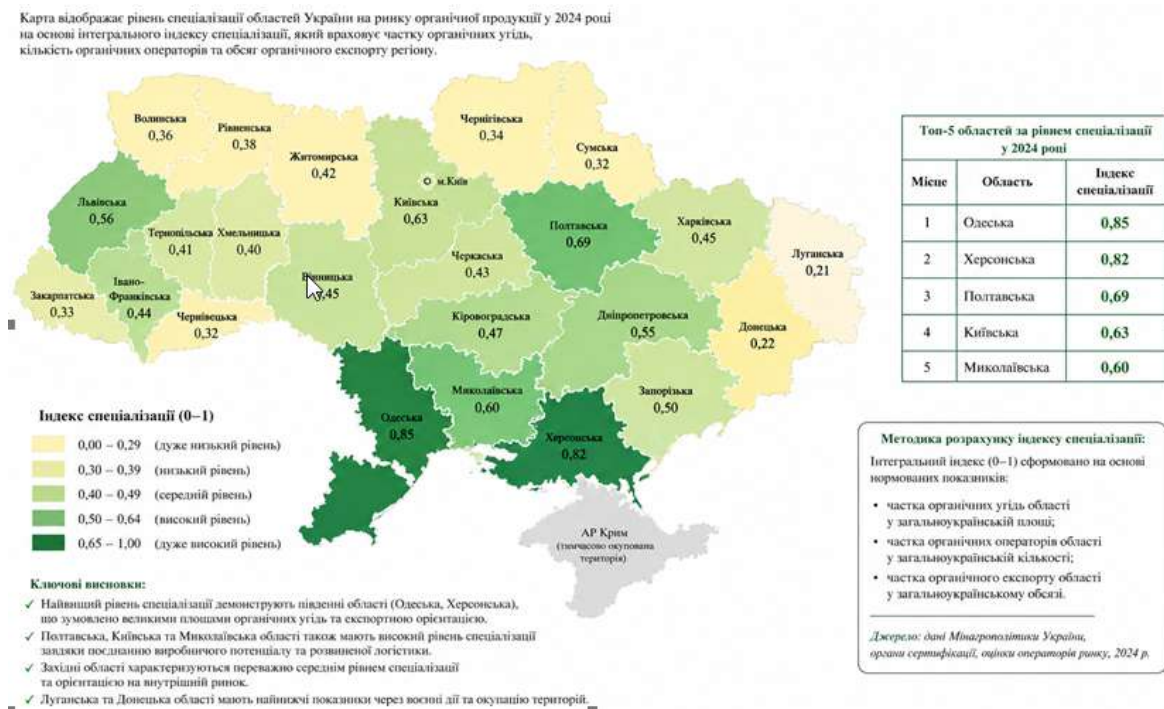

Рисунок 2.7 – Карта спеціалізації областей України на ринку органічної продукції, 2024 р. [32]

Аналіз карти спеціалізації областей України на ринку органічної продукції свідчить про високу територіальну концентрацію органічного виробництва у південних та окремих центральних регіонах держави. Найвищий рівень спеціалізації демонструють Одеська та Херсонська області, що зумовлено значними площами органічних сільськогосподарських угідь, високою експортною орієнтацією виробництва та наявністю розвинутої логістичної інфраструктури. Вказані регіони виступають ключовими центрами формування експортного потенціалу українського органічного сектору та забезпечують значну частку поставок органічної продукції на міжнародні ринки. Високий рівень спеціалізації також характерний для Полтавської, Миколаївської та Київської областей, де органічне виробництво поєднується з

потужним аграрним потенціалом, розвитком переробки та активним впровадженням сучасних агротехнологій. Центральні регіони характеризуються більш диверсифікованою структурою органічного виробництва та поступовим зміцненням внутрішнього ринку органічної продукції. Західні області України переважно демонструють середній рівень спеціалізації, що пов'язано з домінуванням малих та середніх фермерських господарств, орієнтацією на локальні ринки збуту та розвитком нішевого органічного виробництва. Водночас саме західний регіон характеризується значним потенціалом подальшого розвитку органічного фермерства завдяки сприятливим природним умовам та високому рівню екологічної орієнтації аграрного виробництва. Найнижчі показники спеціалізації спостерігаються у східних регіонах України, що значною мірою пов'язано з негативним впливом воєнних дій, порушенням логістичних зв'язків, скороченням інвестиційної активності та загальним погіршенням умов функціонування аграрного сектору. Це формує додаткові ризики для просторової збалансованості розвитку органічного ринку в Україні.

Узагальнення результатів картографічного аналізу дозволяє зробити висновок, що ринок органічної продукції України характеризується вираженою регіональною диференціацією та концентрацією органічного виробництва у найбільш конкурентоспроможних аграрних регіонах. Подальший розвиток органічного сектору потребує формування більш збалансованої регіональної політики підтримки, спрямованої на стимулювання розвитку органічного виробництва у регіонах із низьким рівнем спеціалізації та посилення інтеграції локальних виробників у національні й міжнародні ланцюги постачання органічної продукції [28].

Розвиток ринку органічної продукції в Україні супроводжується не лише збільшенням кількості операторів органічного виробництва, але й суттєвою диверсифікацією асортименту органічної продукції та поглибленням спеціалізації підприємств. У сучасних умовах органічний сектор поступово трансформується з вузькоспеціалізованого сегмента аграрної економіки у комплексну систему виробництва, переробки та реалізації екологічно безпечної

продукції. Структура органічного виробництва в Україні формується під впливом природно-кліматичних умов, міжнародного попиту, рівня технологічного розвитку аграрного сектору та експортної орієнтації національних виробників. Характерною особливістю українського органічного ринку є домінування рослинницької продукції, що зумовлено значним земельним потенціалом, високою конкурентоспроможністю зернових та олійних культур на міжнародному ринку, а також відносно нижчими витратами на сертифікацію у порівнянні з органічним тваринництвом. Водночас упродовж останніх років спостерігається поступове розширення виробництва органічної продукції з високою доданою вартістю, включаючи органічні молочні продукти, ягоди, овочі, мед, продукцію переробки та готові органічні харчові товари (рис.2.8).

Вид органічної продукції	Частка у структурі виробництва, %	Основні регіони виробництва								Приклади органічних підприємств	Характеристика спеціалізації
			Зернові культури	Олійні культури	Овочі та фрукти	Ягоди	Молочна продукція	Мед та продукти бджільництва	Інша органічна продукція		
Органічні зернові культури	38	Одеська, Полтавська, Вінницька	Дуже висока	Висока	Середня	Середня	Низька	Середня	Низька	ПП «Агроекологія», ТОВ «Арніка Органік», ТОВ «Старий Порнік»	Експортно орієнтоване виробництво зернових культур
Органічні олійні культури	24	Миколаївська, Херсонська, Кіровоградська	Середня	Дуже висока	Середня	Низька	Низька	Низька	Середня	ТОВ «Organic Original», ПП «Галекс-Агро»	Вирощування органічного соняшнику, сої, ріпаку
Органічні овочі та фрукти	11	Львівська, Закарпатська, Київська	Середня	Середня	Дуже висока	Середня	Низька	Низька	Середня	ТОВ «Дунайський аграрій», ФГ «Костів»	Вирощування органічних овочів і фруктів для внутрішнього ринку
Органічні ягоди	8	Волинська, Житомирська, Рівненська	Низька	Низька	Середня	Дуже висока	Низька	Низька	Низька	ТОВ «Organic Berry», ФГ «Біо Беррі»	Вирощування та експорт органічних ягід
Органічна молочна продукція	7	Тернопільська, Хмельницька	Низька	Низька	Середня	Низька	Дуже висока	Низька	Середня	ТОВ «Organic Milk», ПП «ЕтноПродукт»	Органічне молочне тваринництво та переробка
Органічний мед	5	Полтавська, Черкаська	Середня	Низька	Низька	Низька	Низька	Дуже висока	Середня	ТОВ «Мед України», ФГ «Organic Honey»	Вирощування органічного меду та продуктів бджільництва
Інша органічна продукція	7	Різні регіони	Середня	Середня	Середня	Середня	Середня	Середня	Дуже висока	ТОВ «Жива Земля Потуріи», ТОВ «Сквиранка»	Переробка та виробництво органічної продукції з високою доданою вартістю

Дуже висока
Висока
Середня
Низька
Дуже низька

Рисунок 2.8 - Структура органічної продукції та спеціалізація органічних підприємств України у 2024 р. [32]

Значну роль у розвитку органічного ринку відіграють спеціалізовані органічні підприємства, які забезпечують інтеграцію виробництва, переробки, логістики та експорту продукції. Саме великі та середні агропідприємства

формують основу експортного потенціалу органічного сектору України, тоді як малі фермерські господарства більшою мірою орієнтуються на розвиток локальних ринків та нішевих сегментів органічного виробництва

Аналіз структури органічного виробництва та спеціалізації підприємств свідчить про поступове формування в Україні багатокомпонентної системи органічного агробізнесу, яка охоплює як великі експортно орієнтовані компанії, так і малі фермерські господарства. Провідні органічні підприємства України формують основу національного органічного сектору, забезпечуючи інтеграцію виробництва, переробки, логістики та експорту продукції відповідно до міжнародних стандартів органічного виробництва. Особливу роль у розвитку органічного ринку відіграють підприємства, спеціалізовані на виробництві зернових та олійних культур, оскільки саме ці сегменти забезпечують найбільші обсяги експорту органічної продукції. Зокрема, ПП «Агроєкологія» та ТОВ «Арніка Органік» належать до найбільш відомих українських виробників органічної аграрної продукції, які активно інтегровані у міжнародні ринки органічного продовольства. Водночас поступово зростає роль підприємств, орієнтованих на виробництво органічної продукції з високою доданою вартістю. Зокрема, ТОВ «Органік Мілк», ПП «ЕтноПродукт» та ТОВ «Сквирянка» спеціалізуються на переробці органічної сировини та виробництві готової харчової продукції, що сприяє диверсифікації органічного ринку та розширенню внутрішнього сегмента споживання. Сегмент органічних ягід, овочів та фруктів представлений переважно малими та середніми підприємствами, діяльність яких орієнтована як на внутрішній ринок, так і на експорт до країн Європейського Союзу. Розвиток цього напрямку є особливо важливим у контексті формування конкурентоспроможної моделі органічного виробництва з високою доданою вартістю та підвищення рівня зайнятості у сільській місцевості.

Загалом сучасна структура органічного підприємництва в Україні свідчить про поступову трансформацію органічного сектору від переважно сировинної моделі до більш диверсифікованої системи виробництва, що

включає вирощування, переробку та реалізацію готової органічної продукції. Це формує передумови для зміцнення конкурентних позицій України на світовому ринку органічного продовольства та підвищення рівня стійкості національного аграрного сектору.

Розвиток органічного сектору в Україні значною мірою визначається діяльністю спеціалізованих підприємств, які формують виробничу, експортну та інноваційну основу ринку органічної продукції. Сучасні органічні підприємства України характеризуються різним рівнем масштабів діяльності, спеціалізації та інтеграції у міжнародні ринки. Частина з них орієнтується переважно на експорт органічної сировини, тоді як інші спеціалізуються на виробництві готової органічної продукції з високою доданою вартістю для внутрішнього та зовнішнього ринків. Особливістю українського органічного підприємництва є поєднання великих аграрних компаній, що здійснюють масштабне органічне виробництво, із малими та середніми фермерськими господарствами, які функціонують у нішевих сегментах органічного ринку. Саме така структура забезпечує диверсифікацію органічного сектору та формує передумови для його подальшої адаптації до міжнародних стандартів екологічно орієнтованого виробництва (табл.2.6). Аналіз діяльності провідних органічних підприємств України свідчить про переважання експортно орієнтованої моделі розвитку органічного сектору. Найбільші компанії спеціалізуються переважно на вирощуванні органічних зернових та олійних культур, які користуються стабільним попитом на ринках Європейського Союзу. Саме ці підприємства формують основу валютних надходжень органічного сектору та забезпечують інтеграцію України у глобальні ланцюги постачання органічної продукції. Водночас спостерігається поступове зростання кількості підприємств, орієнтованих на виробництво продукції з високою доданою вартістю. Зокрема, ТОВ «Органік Мілк», ПП «ЕтноПродукт» та ТОВ «Сквирянка» спеціалізуються на переробці органічної сировини та виробництві готових харчових продуктів.

Таблиця 2.6 – Провідні органічні підприємства України та їх спеціалізація у 2024 р. [37,37]

Підприємство	Регіон	Основна органічна продукція	Орієнтація ринку	Особливості діяльності
ПП «Агроекологія»	Полтавська область	Органічні зернові, бобові, олійні культури	Експортна	Один із найбільших органічних виробників України
ТОВ «Арніка Органік»	Полтавська область	Органічна кукурудза, соя, пшениця	ЄС, міжнародний ринок	Високий рівень сертифікації та експорту
ПП «Галекс-Агро»	Житомирська область	Органічне молоко, зернові культури	Внутрішній та зовнішній ринок	Поєднання рослинництва і тваринництва
ТОВ «Органік Мілк»	Київська область	Органічна молочна продукція	Внутрішній ринок	Виробництво органічних сирів і молочних продуктів
ПП «ЕтноПродукт»	Чернігівська область	Органічне молоко, м'ясо	Внутрішній ринок	Органічне тваринництво повного циклу
ТОВ «Дунайський аграрій»	Одеська область	Органічні овочі, баштанні культури	Внутрішній ринок та експорт	Спеціалізація на овочевій органічній продукції
ТОВ «Organic Berry»	Волинська область	Органічні ягоди	Експортна	Постачання органічної ягоди до країн ЄС
ТОВ «Сквирянка»	Київська область	Органічні крупи, борошно	Внутрішній ринок	Переробка органічної сировини
ТОВ «Жива Земля Потутори»	Тернопільська область	Органічні овочі, зелень, спеції	Локальний ринок	Нішеве органічне фермерство
ФГ «Біо Беррі»	Рівненська область	Органічна лохина та малина	Експортна	Виробництво ягід із високою доданою вартістю

Це свідчить про початок структурної трансформації органічного ринку України у напрямі розвитку більш комплексної та диверсифікованої моделі органічного агробізнесу. Особливої уваги заслуговує розвиток органічного ягідництва та нішевого фермерства. Такі підприємства, як ТОВ «Organic Berry»

та ФГ «Біо Беррі», демонструють високий рівень конкурентоспроможності на європейському ринку органічної плодово-ягідної продукції. Розвиток цього сегмента є особливо важливим у контексті формування органічного виробництва з високою доданою вартістю та підвищення ефективності використання земельних ресурсів (рис.2.9)

Рисунок 2.9 - Структура органічного виробництва за видами продукції, %
2024 р. [32]

Проведений структурний аналіз дозволяє зробити висновок, що домінуючу позицію у виробництві органічної продукції займають зернові та олійні культури, на які припадає 45% загального обсягу. Це підтверджує сировинну спрямованість органічного сектору та його інтеграцію у глобальні аграрні ланцюги постачання. Другу групу за значущістю формують молочна продукція (14%) та плодоовочевий сегмент (12%), що свідчить про поступове розширення внутрішнього ринку органічних харчових продуктів. Водночас ягідництво та переробка органічної продукції (по 10%) демонструють потенціал для розвитку доданої вартості та експортної диверсифікації. Найменшу частку займають органічний мед (6%) та інші види продукції (3%), що може бути пов'язано з обмеженими масштабами виробництва та високими бар'єрами входу в ці сегменти. Отже, структура органічного виробництва є асиметричною

з переважанням сировинних категорій, однак спостерігається чітка тенденція до поступової диверсифікації та розвитку продукції з вищим рівнем переробки.

Підсумовуючи результати дослідження, слід зазначити, що проаналізований розділ дозволяє комплексно охарактеризувати сучасні тенденції розвитку органічного ринку та особливості його структурної організації. Встановлено, що органічний сектор демонструє стійку позитивну динаміку зростання, що зумовлено підвищенням екологічної свідомості споживачів, посиленням вимог до якості харчової продукції та активною підтримкою сталих моделей виробництва. Доведено, що структура органічного виробництва є диференційованою за видами продукції та регіональною спеціалізацією, при цьому ключову роль відіграють зернові та олійні культури, а також продукція з доданою вартістю — овочі, фрукти та перероблені органічні товари. Водночас розвиток сектору супроводжується поступовим розширенням експорту та інтеграцією у світові ланцюги постачання. Окремо варто підкреслити, що ефективність функціонування органічного ринку значною мірою залежить від інституційного середовища, рівня сертифікації продукції та розвитку логістичної інфраструктури. Виявлені тенденції свідчать про формування конкурентоспроможного сегмента аграрної економіки, який має значний потенціал для подальшого зростання. Таким чином, результати дослідження підтверджують, що органічний ринок є важливим елементом сучасної аграрної системи, здатним забезпечувати не лише економічні, але й екологічні та соціальні ефекти. У перспективі його розвиток буде визначатися поглибленням інноваційних процесів, розширенням міжнародної співпраці та посиленням орієнтації на сталий розвиток.

3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1 Інноваційні підходи та перспективи розвитку світового ринку органічної продукції

У сучасних умовах глобальної трансформації продовольчих систем органічна продукція перетворилася не лише на окремий сегмент аграрного ринку, а й на стратегічний напрям забезпечення продовольчої безпеки, екологічної стійкості та здорового способу життя населення. Світовий ринок органічної продукції демонструє стабільне зростання, охоплюючи дедалі ширший спектр товарів — від органічної сировини та продуктів харчування до екологічно сертифікованої косметики, текстилю та біопродукції. Очікується, що в найближчі десятиліття роль органічного сектору у світовій економіці лише посилюватиметься під впливом глобальних екологічних викликів, зміни споживчих пріоритетів та активізації політики сталого розвитку.

Світовий ринок органічної продукції активно трансформується під впливом інноваційних технологій, цифровізації аграрного виробництва та посилення екологічних вимог. Основні драйвери розвитку цього ринку не лише залишаються актуальними, а й формують нові напрями модернізації агропродовольчої системи. Важливу роль у розвитку органічного сектору відіграють зростання споживчого попиту на екологічно безпечну продукцію, державна підтримка органічного виробництва, поширення принципів зеленої економіки та активізація міжнародної торгівлі органічними товарами [35]. Крім того, впровадження інноваційних технологій, екологічна свідомість населення та посилення систем сертифікації сприяють підвищенню конкурентоспроможності органічної продукції на світовому ринку й забезпечують перспективи його сталого розвитку. Суттєвим чинником розвитку світового ринку органічної продукції також є зміна споживчих пріоритетів у бік здорового харчування та відповідального споживання. У багатьох країнах світу

органічна продукція розглядається не лише як елемент продовольчої безпеки, а і як інструмент збереження довкілля та підтримки сталого сільського господарства. У результаті цього посилюється інтеграція екологічних, економічних і соціальних аспектів розвитку, що створює передумови для подальшого розширення світового ринку органічної продукції та зростання його інвестиційної привабливості (рис.3.1).

Рисунок 3.1 – Ключові драйвери розвитку світового ринку органічної продукції [36]

Ключові драйвери розвитку органічного ринку в перспективі лише посилюватимуть свій вплив. Їх розвиток формує нові можливості для інноваційного агробізнесу, міжнародної торгівлі, розвитку екологічного підприємництва та трансформації глобальної продовольчої системи. Країни, які зможуть швидко адаптувати механізми державної підтримки, інвестиційні інструменти та цифрову інфраструктуру до потреб органічного сектору, отримають стратегічні переваги на світовому ринку органічної продукції. Водночас зростання глобального попиту на органічні товари стимулюватиме розширення виробничих потужностей, впровадження ресурсозберігаючих технологій та розвиток міжнародних стандартів якості й сертифікації. Очікується, що подальша інтеграція принципів сталого розвитку в аграрну

політику держав сприятиме зміцненню конкурентних позицій органічного сектору та підвищенню його ролі у забезпеченні продовольчої й екологічної безпеки у світі (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – Перспективи розвитку ключових драйверів світового ринку органічної продукції [42,43]

Драйвер	Сучасний вплив	Перспективи розвитку
Зростання попиту на organic food	Формування нових сегментів ринку	Розширення глобального споживання
Цифровізація агросектору	Автоматизація виробництва	Smart farming та AI-рішення
ESG та green economy	Підвищення інвестиційної привабливості	Зростання «зелених» інвестицій
E-commerce	Розширення каналів збуту	Глобалізація онлайн-торгівлі
Blockchain	Простежуваність продукції	Посилення довіри споживачів
Інноваційна логістика	Оптимізація поставок	Зменшення втрат та витрат

У 2020–2025 роках світовий ринок органічної продукції зазнав суттєвих трансформацій під впливом пандемії, глобальних логістичних криз, цифровізації економіки та посилення екологічних вимог. Зростання уваги до здорового харчування, екологічної безпеки та сталого споживання стало каталізатором активного розвитку органічного сектору. Ці процеси сформували основу для стратегічних тенденцій, які визначатимуть майбутнє світового органічного ринку. Цифровізація стала невід’ємною складовою сучасного органічного виробництва. Аграрні підприємства активно впроваджують системи автоматизованого моніторингу, smart farming, GPS-контроль, безпілотні технології, Big Data та AI для підвищення ефективності виробництва та контролю якості продукції. Інноваційні технології дозволяють мінімізувати використання ресурсів, підвищити врожайність та забезпечити відповідність міжнародним органічним стандартам. Особливого значення набуває blockchain-технологія, яка забезпечує прозорість ланцюгів постачання та простежуваність органічної продукції від виробника до кінцевого споживача. Це сприяє підвищенню довіри до органічного бренду та зменшенню ризиків фальсифікації продукції на міжнародному ринку. Світовий органічний сектор також активно

інтегрується у концепцію ESG та «зеленої» економіки. Інвестори дедалі більше орієнтуються на екологічно відповідальні проєкти, а компанії впроваджують енергоефективні технології, екологічне пакування та принципи circular economy. Це дозволяє не лише підвищити конкурентоспроможність продукції, а й забезпечити відповідність глобальним вимогам сталого розвитку. Стрімко розвивається сегмент електронної комерції органічної продукції. Онлайн-платформи та маркетплейси стали важливими каналами збуту, що дозволяють виробникам виходити на міжнародні ринки без значних посередницьких витрат. Одночасно зростає роль цифрового маркетингу, персоналізованих сервісів та аналітики споживчих уподобань. Інновації у сфері логістики та пакування також стають важливим фактором розвитку ринку. Використання біорозкладного пакування, автоматизованих логістичних систем та енергоефективного транспорту сприяє скороченню витрат і підвищенню екологічності постачань (рис.3.2).

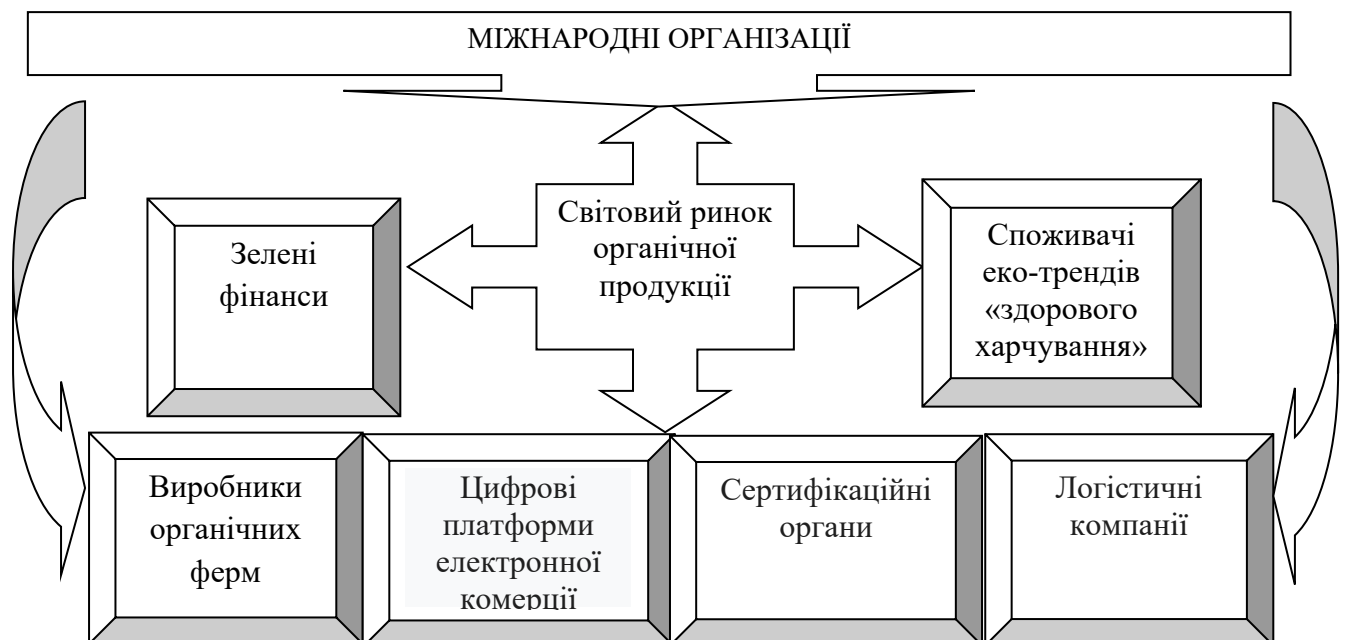

Рисунок 3.2 – Інноваційна екосистема світового ринку органічної продукції [44]

Світовий ринок органічної продукції швидко адаптується до сучасних викликів та стає одним із ключових напрямів глобальної економічної

трансформації. Основні тенденції свідчать про те, що майбутнє органічного сектору пов'язане з інтеграцією цифрових технологій, екологічних інновацій та нових моделей споживання. Розуміння і впровадження цих тенденцій є критично важливими для країн та компаній, які прагнуть зміцнити свої позиції на глобальному ринку органічної продукції. Ринок органічної продукції у глобальному вимірі демонструє значний потенціал зростання, однак його розвиток супроводжується низкою системних проблем: високою вартістю сертифікації, складністю міжнародних стандартів, недостатнім рівнем цифровізації в окремих країнах, логістичними ризиками та високою собівартістю органічного виробництва. Водночас інноваційні технології, державна підтримка, ESG-інвестування та розвиток цифрових платформ створюють передумови для трансформації цих бар'єрів у нові драйвери розвитку світового органічного ринку [47].

У сучасних умовах цифрової трансформації аграрного сектору інноваційні технології стають ключовим фактором підвищення ефективності органічного виробництва та забезпечення конкурентоспроможності світового ринку органічної продукції. Впровадження цифрових рішень, систем автоматизованого моніторингу, технологій штучного інтелекту та smart farming формує нову модель управління аграрним виробництвом, орієнтовану на екологічність, ресурсоефективність і сталий розвиток. Представлений рис.3.3. демонструє логічний взаємозв'язок між цифровізацією агросектору та розширенням світового ринку органічної продукції. На першому етапі цифровізація забезпечує впровадження сучасних інформаційних технологій, IoT-рішень, супутникового моніторингу та аналітичних платформ у сільськогосподарське виробництво. Це створює основу для розвитку smart farming та використання штучного інтелекту в управлінні аграрними процесами. Застосування AI, Big Data та автоматизованих систем дозволяє оптимізувати виробничі процеси, підвищити точність використання ресурсів, ефективно прогнозувати врожайність та мінімізувати виробничі ризики. У результаті відбувається зниження витрат і втрат на всіх етапах виробництва та

логістики органічної продукції. Водночас цифрові технології забезпечують підвищення якості продукції шляхом точного контролю виробничих процесів, відповідності міжнародним стандартам та впровадження екологічно безпечних технологій. Простежуваність продукції, цифрова сертифікація та blockchain-рішення сприяють формуванню довіри споживачів до органічних брендів і підвищують прозорість глобальних ланцюгів постачання.

Рисунок 3.3 – Вплив цифровізації на розвиток світового ринку органічної продукції [24]

У підсумку цифровізація стає важливим чинником розширення світового ринку органічної продукції, оскільки сприяє зростанню попиту, підвищенню

конкуреноспроможності виробників та інтеграції органічного сектору у глобальну систему сталого розвитку. Перспективи подальшого розвитку пов'язані з активним впровадженням AI-технологій, автоматизацією агровиробництва, розвитком «зелених» інновацій та цифрових платформ міжнародної торгівлі органічною продукцією.

Наразі особливого значення набуває формування інноваційної моделі розвитку світового ринку органічної продукції. Зростання попиту на екологічно безпечні товари, розвиток цифрових технологій та посилення міжнародних вимог до якості продукції зумовлюють необхідність інтеграції інноваційних рішень у всі етапи органічного виробництва та реалізації продукції. Відповідно, ключовими чинниками підвищення конкурентоспроможності органічного сектору стають цифровізація аграрного виробництва, автоматизація процесів, розвиток електронної комерції та впровадження принципів сталого розвитку.

Представлена схема (рис.3.4) відображає ключові напрями та логіку перспективного розвитку світового ринку органічної продукції в умовах посилення глобальних викликів сталого розвитку. Вона демонструє взаємозв'язок між основними драйверами зростання, зокрема екологічною свідомістю споживачів, трансформацією аграрних систем, посиленням регуляторної політики та розвитком міжнародної торгівлі органічною продукцією. Окрему увагу у схемі приділено інноваційним факторам розвитку ринку, таким як цифровізація агросектору, вдосконалення систем сертифікації та підвищення прозорості ланцюгів постачання. Сукупність цих елементів формує багаторівневу систему, що визначає траєкторію подальшого зростання органічного сегмента світової економіки. Окрему увагу у схемі приділено інноваційним факторам розвитку ринку, таким як цифровізація агросектору, вдосконалення систем сертифікації та підвищення прозорості ланцюгів постачання. Сукупність цих елементів формує багаторівневу систему, що визначає траєкторію подальшого зростання органічного сегмента світової економіки.

Рисунок 3.4 – Перспективна схема розвитку світового ринку органічної продукції [18]

Отже, представлена схема узагальнює комплекс взаємопов'язаних факторів, які формують перспективи розвитку світового ринку органічної продукції. Вона демонструє, що подальше зростання ринку визначатиметься не лише збільшенням попиту, але й структурними змінами у виробництві, логістиці та механізмах регулювання. Системна взаємодія екологічних, економічних та інституційних чинників створює передумови для стабільного розширення органічного сектору, підвищення його конкурентоспроможності та інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості. У довгостроковій перспективі це сприятиме формуванню більш стійкої та екологічно збалансованої моделі світового аграрного ринку.

Світовий ринок органічної продукції характеризується нерівномірністю регіонального розвитку, що зумовлено відмінностями у рівні доходів населення, екологічній політиці держав та ступені впровадження стандартів сталого виробництва. Прогнозні оцінки розвитку світового ринку органічної продукції формуються на основі узагальнення аналітичних даних міжнародних дослідницьких агентств та статистичних спостережень щодо динаміки споживчого попиту, рівня доходів населення та впровадження ESG-стандартів. Регіональна структура ринку характеризується значною диференціацією, де провідні позиції займають Північна Америка та Європа, тоді як Азійсько-Тихоокеанський регіон демонструє найвищі темпи зростання (рис.3.5).

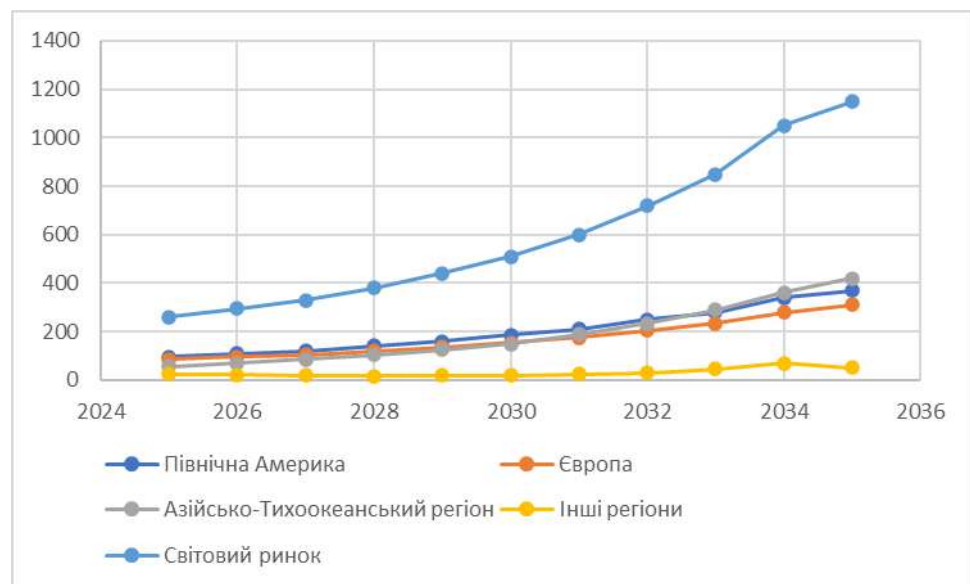

Рисунок 3.5 – Прогноз світового ринку органічної продукції за регіонами у 2025–2035 рр.*, млрд дол. США [53]

Прогнозні показники свідчать про поступову трансформацію структури світового ринку органічної продукції у період 2025–2035 років. Незважаючи на збереження лідируючих позицій Північної Америки та Європи, їхня відносна частка поступово зменшується внаслідок випереджального зростання Азійсько-Тихоокеанського регіону. Згідно з прогнозними оцінками, найбільш динамічне зростання характерне для країн Азії, де обсяг ринку збільшується кратно за рахунок розширення середнього класу, урбанізації та державної підтримки

органічного сільського господарства. Європейський ринок демонструє стабільну траєкторію зростання при високому рівні насичення, тоді як Північна Америка залишається ключовим центром споживчого попиту.

Загалом прогнозні дані підтверджують перехід світового ринку органічної продукції до багатопольної моделі розвитку з посиленням ролі країн, що розвиваються, особливо в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Проведений аналіз інноваційних підходів та перспектив розвитку світового ринку органічної продукції свідчить про його поступову трансформацію під впливом технологічних, економічних та екологічних факторів. Встановлено, що ключовими драйверами розвитку виступають цифровізація агропродовольчих ланцюгів, впровадження технологій точного землеробства для моніторингу якості продукції, а також розвиток систем простежуваності на основі блокчейн-рішень. Прогнозні оцінки розвитку ринку у 2025–2035 роках, сформовані на основі узагальнення міжнародних аналітичних даних, підтверджують його стійке зростання та перехід до нової моделі глобального споживання. При цьому зберігається домінування Північної Америки та Європи як основних ринків споживання органічної продукції, тоді як Азійсько-Тихоокеанський регіон демонструє найвищі темпи розширення завдяки зростанню доходів населення, урбанізації та активній державній підтримці аграрних інновацій.

У цілому світовий ринок органічної продукції поступово набуває ознак інноваційно орієнтованої та технологічно інтегрованої системи, що характеризується переходом від традиційних моделей виробництва до цифрово керованих та екологічно збалансованих підходів. Це визначає його стратегічну роль у формуванні глобальної продовольчої безпеки, розвитку «зеленої» економіки та зміцненні принципів сталого розвитку в міжнародному масштабі.

3.2 Тенденції розвитку ринку органічної продукції в Україні

Ринок органічної продукції в Україні демонструє поступове, але стаłe зростання навіть в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та логістичних обмежень. Незважаючи на складне зовнішнє середовище, органічний сектор залишається одним із перспективних напрямів розвитку аграрної економіки, забезпечуючи інтеграцію України у світові ринки екологічно чистої продукції. У 2024 році органічний сектор України продовжив утримувати позиції на міжнародних ринках, зберігаючи експортну орієнтацію. Основними напрямками експорту залишаються країни Європейського Союзу, Швейцарія, Німеччина та Нідерланди. Україна виступає переважно постачальником органічної сировини — зернових, олійних культур та сировинної агропродукції, що формує значну частку валютних надходжень від аграрного експорту. Це стало можливим завдяки наявності потужного аграрного потенціалу, відносно низькій собівартості виробництва та поступовій адаптації виробників до європейських стандартів сертифікації. Водночас розвиток ринку значною мірою залежить від здатності аграрних підприємств інтегруватися у глобальні ланцюги постачання та дотримуватися вимог екологічної безпеки [38].

В Україні поступово розширюється площа органічного землеробства та кількість сертифікованих операторів ринку. Це свідчить про структурне зміцнення сектору та формування стійкої виробничої бази. Водночас внутрішній ринок органічної продукції залишається відносно обмеженим через нижчу купівельну спроможність населення та недостатній рівень обізнаності споживачів. Важливою тенденцією є поступове зростання попиту на органічну продукцію у великих містах, де формується культура здорового харчування. Споживачі все частіше звертають увагу на якість продуктів, їх походження та екологічну безпечність, що стимулює розвиток локальних брендів і спеціалізованих торговельних мереж. Останні роки також характеризуються

диверсифікацією асортименту органічної продукції. Якщо раніше ринок був орієнтований переважно на сировинні товари, то сьогодні поступово зростає частка переробленої продукції з доданою вартістю — органічних олій, круп, соків, молочної продукції та дитячого харчування. Це свідчить про еволюцію ринку від сировинної моделі до більш складної структури з високим рівнем переробки. Додатковим фактором розвитку є державна політика та міжнародна підтримка. Гармонізація українського законодавства з нормами Європейського Союзу, впровадження систем сертифікації та контроль якості продукції сприяють підвищенню довіри до українського органічного сектору на міжнародному рівні. Також важливу роль відіграють грантові програми та проекти міжнародної технічної допомоги [34].

Разом із тим, органічний ринок стикається з низкою викликів. Серед основних — висока вартість сертифікації, недостатній рівень державної підтримки виробників, обмежений внутрішній попит, а також ризики, пов'язані з воєнними діями та порушенням логістичних ланцюгів. Ці фактори стримують більш швидке масштабування сектору. Попри це, українські виробники демонструють адаптивність, переорієнтовуючись на нові ринки збуту, впроваджуючи сучасні технології виробництва та підвищуючи ефективність управління. Це створює передумови для подальшого зміцнення позицій України як одного з важливих гравців на світовому ринку органічної продукції. У перспективі розвиток органічного сектору в Україні залежатиме від стабільності економічного середовища, рівня державної підтримки, розширення внутрішнього попиту та інтеграції у європейський простір сталого виробництва. За умови реалізації цих факторів ринок органічної продукції матиме потенціал до стійкого зростання та структурної модернізації (рис.3.6). Отже, представлені перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні дозволяють узагальнити ключові напрями перспективного розвитку ринку органічної продукції в Україні та відобразити його системний характер.

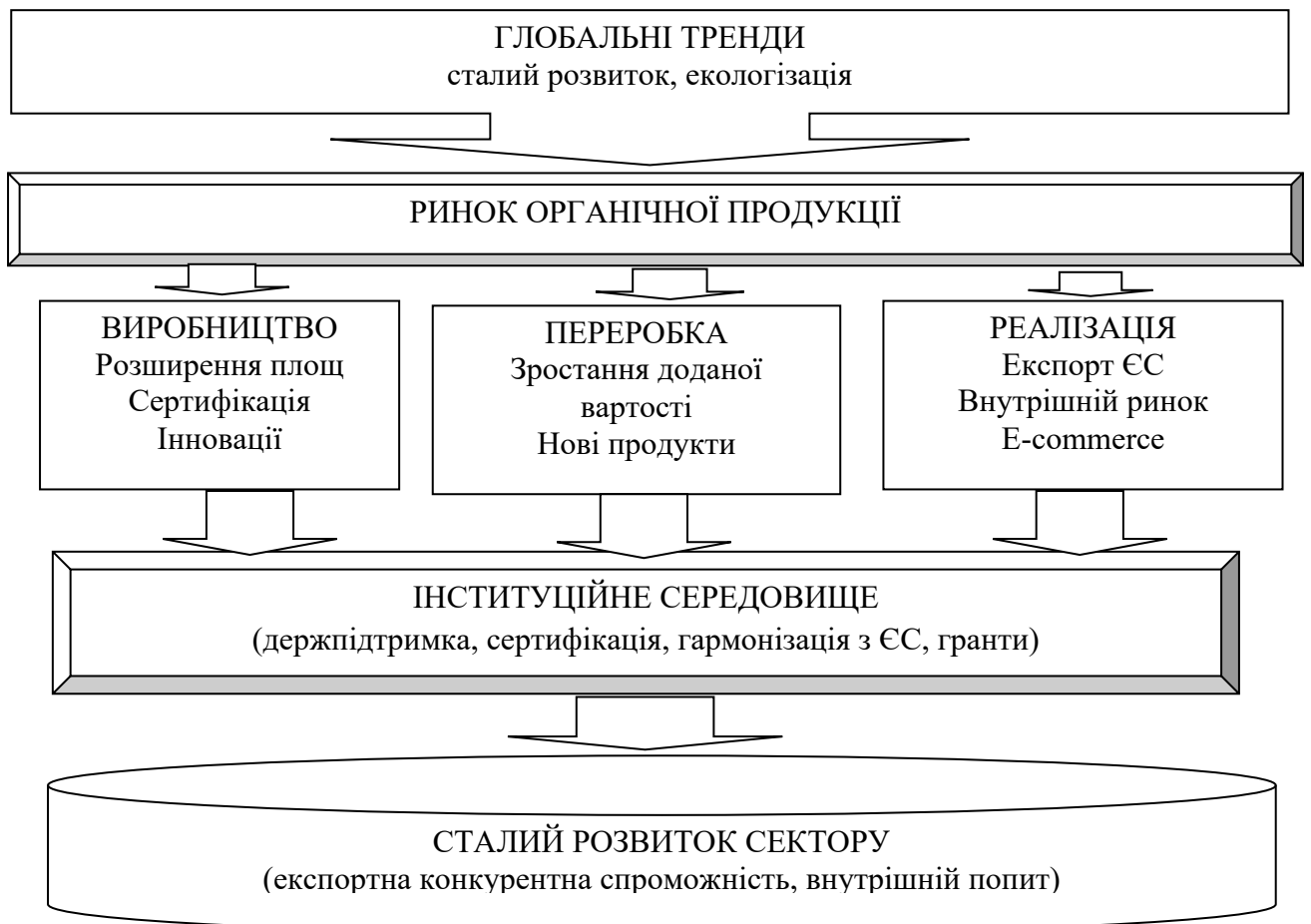

Рисунок 3.6 – Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні
[32]

У центрі моделі знаходиться органічний ринок, який функціонує під впливом глобальних трендів сталого розвитку та екологізації економіки. Встановлено, що перспективи розвитку сектору формуються через взаємодію трьох базових складових — виробництва, переробки та реалізації органічної продукції. При цьому виробничий блок забезпечує формування пропозиції, переробка створює додану вартість, а збутова ланка визначає рівень доступності продукції як на зовнішніх, так і на внутрішніх ринках. Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування ринку відіграє інституційне середовище, яке визначає правила гри, рівень сертифікації та інтеграцію України у європейський органічний простір. Саме воно формує передумови для стабільності та прозорості ринку. Таким чином, рис.3.6. підтверджує, що розвиток органічного сектору в Україні має комплексний і взаємопов'язаний

характер, а його перспективи залежать від узгодженого розвитку виробничої, переробної, збутової та інституційної складових [33].

Воєнні дії в Україні стали одним із ключових дестабілізуючих факторів для розвитку національної економіки, зокрема й аграрного сектору. Ринок органічної продукції виявився вразливим до наслідків війни через його залежність від земельних ресурсів, логістичної інфраструктури, експортних каналів та інвестиційного забезпечення. Водночас органічний сектор продемонстрував певну адаптивність і здатність до збереження базових позицій завдяки сформованим міжнародним зв'язкам та стабільному попиту з боку країн Європейського Союзу. Найбільш суттєвими наслідками війни стали порушення логістичних ланцюгів постачання, ускладнення експорту продукції, підвищення витрат на транспортування, а також ризики фізичної втрати виробничих активів у зонах бойових дій. Додатково спостерігається зниження інвестиційної активності, що стримує розвиток переробної інфраструктури та впровадження інноваційних технологій в органічному виробництві. Значна частина підприємств також стикнулася з кадровими втратами та міграцією робочої сили. Важливою особливістю є те, що попри негативний вплив війни, органічний сектор зберіг функціональну стійкість. Це пояснюється його експортною орієнтацією, довгостроковими контрактами з міжнародними партнерами та сформованою репутацією України як надійного постачальника органічної сировини.

Таблиця 3.2 – Основні наслідки війни для ринку органічної продукції [34]

Сфера впливу	Прояви	Наслідки
Виробництво	Втрата частини земель, ризики безпеки	Зменшення обсягів у прифронтових регіонах
Логістика	Порушення транспортних маршрутів	Зростання витрат на експорт
Кадри	Міграція працівників	Дефіцит робочої сили
Інвестиції	Скорочення інвестування	Гальмування розвитку переробки
Ринок збуту	Переорієнтація на ЄС	Посилення експортної залежності

Отже, аналіз основних наслідків війни для ринку органічної продукції в Україні свідчить про комплексний і багаторівневий характер негативного впливу (табл. 3.2). Найбільш критичними є порушення логістики, зниження інвестиційної активності та кадрові втрати, що безпосередньо впливають на ефективність функціонування галузі. Водночас органічний сектор демонструє відносну стійкість завдяки експортній спрямованості та стабільному зовнішньому попиту. Це дозволяє зберігати ключові позиції на міжнародному ринку навіть в умовах воєнного стану. У перспективі відновлення та розвиток галузі значною мірою залежатиме від стабілізації безпекової ситуації, відновлення логістичної інфраструктури та активізації інвестиційних процесів.

Важливим фактором розвитку ринку органічної продукції в Україні є інвестиційне середовище та державне регулювання, які визначають темпи модернізації галузі, рівень її конкурентоспроможності та інтеграцію у світові ринки. В умовах воєнного стану інвестиційна активність у секторі суттєво знизилася, однак не зупинилася повністю, що свідчить про збереження базового рівня довіри до українського аграрного потенціалу. Значна частина інвестицій у органічний сектор надходить у формі міжнародної технічної допомоги, грантових програм та підтримки з боку європейських інституцій. Основні напрями інвестування охоплюють розвиток переробної інфраструктури, сертифікацію органічного виробництва, впровадження екологічних технологій та цифровізацію аграрних процесів. При цьому найбільш інвестиційно привабливими залишаються підприємства, орієнтовані на експорт органічної продукції з високою доданою вартістю. Регуляторне середовище в Україні поступово адаптується до вимог Європейського Союзу. Важливим кроком стало впровадження законодавчих норм щодо органічного виробництва та обігу органічної продукції, а також гармонізація стандартів сертифікації з європейськими вимогами. Це сприяє підвищенню прозорості ринку та зміцненню довіри з боку міжнародних партнерів. Особливу роль у розвитку сектору відіграють державні та міжнародні програми підтримки аграрного бізнесу, які спрямовані на стимулювання малих і середніх виробників

органічної продукції. Водночас зберігається потреба у подальшому вдосконаленні механізмів фінансової підтримки, зниженні адміністративних бар'єрів та забезпеченні стабільності регуляторної політики [30].

Таким чином, інвестиційне та регуляторне середовище є ключовими детермінантами розвитку органічного ринку України, оскільки саме вони формують умови для його довгострокової стійкості та конкурентоспроможності.

Проведений SWOT-аналіз (табл.3.3) дозволяє комплексно оцінити стан та перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні через визначення його внутрішніх сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз. Такий підхід є доцільним для формування стратегічних напрямів розвитку галузі в умовах трансформації аграрного сектору та впливу воєнних факторів.

Таблиця 3.3 – SWOT-аналіз органічного ринку України [29]

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Високий аграрний потенціал та родючі ґрунти</p> <p>Конкурентоспроможна собівартість виробництва</p> <p>Потужна експортна орієнтація (ЄС та інші ринки)</p> <p>Наявність сертифікованих органічних операторів</p> <p>Зростання міжнародного попиту на органічну продукцію</p>	<p>Обмежений внутрішній попит на органічну продукцію</p> <p>Висока вартість сертифікації органічного виробництва</p> <p>Недостатній рівень переробки та доданої вартості</p> <p>Розрив між виробниками та кінцевими споживачами</p> <p>Обмежена інфраструктура логістики та зберігання</p>
Можливості	Загрози
<p>Розширення ринку ЄС та інтеграція в європейські ланцюги постачання</p> <p>Зростання світового попиту на органічну продукцію</p> <p>Розвиток внутрішнього споживчого ринку</p> <p>Інвестиції в переробку та інновації</p> <p>Державна підтримка та гармонізація з нормами ЄС</p> <p>Розвиток e-commerce каналів збуту</p>	<p>Воєнні ризики та руйнування виробничої інфраструктури</p> <p>Залежність від зовнішніх ринків збуту</p> <p>Міграція робочої сили та дефіцит кадрів</p> <p>Висока конкуренція з боку країн ЄС та США</p> <p>Нестабільність регуляторного середовища</p> <p>Логістичні ризики та зростання витрат на експорт</p>

Проведений SWOT-аналіз свідчить, що органічний ринок України має значний потенціал розвитку завдяки природним ресурсам,

конкурентоспроможній виробничій базі та високому зовнішньому попиту. Найбільш вагомою перевагою сектору є його експортна орієнтація та інтеграція у європейський ринок органічної продукції. Водночас внутрішні обмеження, зокрема недостатній рівень переробки, слабкий внутрішній попит та висока вартість сертифікації, стримують більш динамічне зростання галузі. Зовнішні загрози, пов'язані з воєнними діями, логістичними ризиками та нестабільністю економічного середовища, суттєво впливають на стійкість ринку.

Таким чином, стратегічний розвиток органічного сектору в Україні має ґрунтуватися на посиленні переробної складової, розширенні внутрішнього попиту, залученні інвестицій та зниженні залежності від зовнішніх ризиків. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність України на світовому ринку органічної продукції та забезпечити довгострокову стійкість галузі.

Розвиток ринку органічної продукції в Україні супроводжується низкою системних проблем, які стримують його більш динамічне зростання та ускладнюють повноцінну інтеграцію у світові аграрні ринки. Ці проблеми мають як економічний, так і інституційний, інфраструктурний та соціальний характер, що зумовлює необхідність їх комплексного аналізу. У цьому контексті доцільним є узагальнення ключових проблем, їхніх наслідків для функціонування органічного сектору, а також визначення можливих напрямів їх подолання. Це дозволяє не лише систематизувати існуючі виклики, але й окреслити практичні інструменти підвищення ефективності розвитку ринку органічної продукції в Україні.

Проведений аналіз проблем, наслідків та можливих шляхів їх вирішення свідчить про комплексний характер викликів, з якими стикається органічний ринок України. Найбільш критичними є фінансові бар'єри входу на ринок, недостатній розвиток переробної інфраструктури та залежність від зовнішніх ринків збуту. Водночас запропоновані заходи демонструють наявність реальних інструментів для подолання виявлених проблем. Зокрема, ключову роль відіграють державна підтримка, стимулювання інвестицій у переробку,

розвиток внутрішнього споживчого ринку та диверсифікація експортних напрямів (табл.3.4).

Таблиця 3.4 – Проблеми, наслідки та можливі шляхи вирішення розвитку органічного ринку України [29,30,32]

Проблеми	Наслідки	Можливі шляхи вирішення
Висока вартість сертифікації органічного виробництва	Обмежений доступ малих і середніх виробників до ринку органіки	Державне субсидування сертифікації, грантові програми підтримки
Недостатній рівень внутрішнього попиту	Повільний розвиток внутрішнього ринку органічної продукції	Інформаційні кампанії, популяризація здорового харчування
Слабкий розвиток переробки	Домінування експорту сировини з низькою доданою вартістю	Інвестиції у переробну інфраструктуру, податкові стимули
Логістичні обмеження та війна	Порушення постачання та зростання витрат на експорт	Розвиток альтернативних логістичних маршрутів, підтримка експорту
Міграція та нестача кадрів	Дефіцит кваліфікованої робочої сили	Програми повернення фахівців, розвиток аграрної освіти
Залежність від зовнішніх ринків	Вразливість до коливань попиту в ЄС	Диверсифікація ринків збуту, розвиток внутрішнього ринку
Недостатня державна підтримка	Повільні темпи розвитку сектору	Посилення програм державної підтримки та інституційних реформ

Таким чином, реалізація комплексного підходу до вирішення проблем дозволить забезпечити стійкий розвиток органічного сектору України та підвищити його конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що ринок органічної продукції в Україні перебуває на етапі активного становлення та структурної трансформації. Незважаючи на складні умови функціонування, зумовлені воєнним станом, порушенням логістичних ланцюгів та зниженням інвестиційної активності, органічний сектор демонструє відносну стійкість і здатність до адаптації. Встановлено, що ключовими тенденціями розвитку ринку є розширення органічного виробництва, поступова диверсифікація продукції, зростання експортної орієнтації та повільне формування внутрішнього попиту. Водночас значний вплив на розвиток галузі здійснюють

інституційні фактори, зокрема гармонізація законодавства з нормами ЄС, розвиток сертифікаційної системи та державна підтримка виробників.

Таким чином, можна зробити висновок, що органічний ринок України має значний потенціал подальшого розвитку та інтеграції у глобальну систему сталого агровиробництва. Реалізація комплексних заходів економічного, інституційного та інноваційного характеру дозволить забезпечити його довгострокову конкурентоспроможність та стійке зростання.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі досліджено теоретичні засади функціонування світового ринку органічної продукції, проаналізовано сучасні тенденції його розвитку та особливості функціонування в умовах глобальних економічних і екологічних трансформацій. Особливу увагу приділено дослідженню ролі органічного сектору у забезпеченні сталого розвитку, впливу цифровізації аграрного виробництва, екологізації економіки, міжнародної торгівлі та сучасних глобальних викликів на розвиток ринку органічної продукції у різних країнах світу. У роботі також проаналізовано міжнародний досвід розвитку органічного виробництва та визначено основні проблеми й перспективи функціонування світового ринку органічної продукції в сучасних умовах. За результатами проведеного дослідження сформовано відповідні висновки та практичні рекомендації щодо перспектив подальшого розвитку світового ринку органічної продукції в умовах сталого розвитку світової економіки:

а) на основі аналізу наукових джерел систематизовано теоретичні підходи до визначення сутності ринку органічної продукції. Встановлено, що ринок органічної продукції є складною багаторівневою системою економічних відносин, яка поєднує економічні, екологічні, соціальні та інституційні аспекти функціонування аграрного сектору та охоплює широкий спектр напрямів — від виробництва й сертифікації органічної продукції до її реалізації, міжнародної торгівлі та забезпечення сталого розвитку. Запропоновано авторське визначення: ринок органічної продукції — це цілісна система економічних відносин між виробниками, постачальниками та споживачами, що функціонує на основі екологічно орієнтованого виробництва, сертифікації та стандартизації, спрямована на забезпечення попиту на безпечну та якісну продукцію, формування доданої вартості та досягнення цілей сталого розвитку;

б) класифіковано основні теоретичні підходи до визначення сутності ринку органічної продукції, моделі його функціонування та сучасні тенденції розвитку у світовій економіці. Визначено, що ключовими тенденціями розвитку світового ринку органічної продукції є зростання споживчого попиту на екологічно безпечні продукти, активна цифровізація аграрного сектору, впровадження інноваційних технологій виробництва, розвиток систем сертифікації та простежуваності продукції, а також посилення ролі міжнародної торгівлі органічними товарами. Водночас серед основних викликів виокремлено високу вартість органічного виробництва, обмежену доступність сертифікованих ресурсів, нерівномірність розвитку органічного сектору між країнами, недостатню поінформованість споживачів та складність гармонізації міжнародних стандартів органічної продукції.

в) проаналізовано сучасний стан світового ринку органічної продукції у 2017–2024 роках, який характеризується стійким зростанням під впливом екологічних та соціальних факторів. Основними драйверами розвитку є підвищення екологічної свідомості населення, попит на безпечні продукти та популяризація здорового способу життя. Пандемія COVID-19 додатково посилила попит на органічну продукцію. Визначено, що ринок розвивається не лише кількісно, але й структурно: розширюється асортимент, зростає міжнародна торгівля, посилюються сертифікація та контроль якості. Формується перехід до сталих моделей споживання. Окреслено високу регіональну спеціалізацію: США та ЄС домінують у споживанні та виробництві продукції з високою доданою вартістю, тоді як Азія та Латинська Америка орієнтуються на експорт сировини;

г) з'ясовано тенденції розвитку ринку органічної продукції в Україні у 2019–2024 роках. Встановлено, що сектор демонструє поступове зростання попри складні макроекономічні умови та вплив воєнних факторів, залишаючись важливою складовою аграрної трансформації. Ключовими тенденціями визначено експортну орієнтацію ринку, зростання кількості органічних операторів, розширення площ органічних угідь та поступове формування

внутрішнього попиту на екологічно безпечну продукцію. Водночас простежується активізація процесів гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, розвиток сертифікаційної системи та посилення ролі цифровізації у виробництві, логістиці й збуті органічної продукції. Попри позитивну динаміку, серед основних проблем залишаються обмежена державна підтримка, нерівномірність регіонального розвитку, відносно низька купівельна спроможність населення та залежність від зовнішніх ринків збуту;

д) визначено стратегічні напрями розвитку світового ринку органічної продукції. До пріоритетних напрямів віднесено: розширення впровадження цифрових технологій у аграрному виробництві, включаючи smart farming, Big Data та штучний інтелект; розвиток систем простежуваності та сертифікації продукції на основі blockchain-рішень; посилення інтеграції принципів ESG та зеленої економіки в діяльність аграрних підприємств; стимулювання міжнародної електронної комерції органічної продукції; підвищення інвестиційної привабливості органічного сектору через підтримку інноваційних проєктів; а також розвиток державної політики, спрямованої на підтримку сталого агровиробництва. Реалізація зазначених напрямів формує передумови для технологічної модернізації ринку, підвищення його конкурентоспроможності та подальшої інтеграції у глобальні продовольчі системи сталого розвитку;

е) виокремлено ключові тенденції розвитку ринку органічної продукції в Україні. До них належать: збереження експортної орієнтації ринку та домінування постачання сировинної продукції на ринки ЄС; поступове розширення площ органічного землеробства та зростання кількості сертифікованих операторів; повільне, але стале формування внутрішнього попиту, насамперед у великих містах; диверсифікація асортименту органічної продукції та збільшення частки продукції з доданою вартістю (перероблені харчові товари); посилення впливу інституційних змін, зокрема гармонізації законодавства з нормами ЄС та розвитку системи сертифікації; поступова цифровізація аграрного сектору та впровадження інновацій у виробництво і

збут; а також зростання ролі міжнародної підтримки та адаптивності виробників до умов воєнного стану й логістичних обмежень.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що у 2019–2024 роках ринок органічної продукції в Україні розвивався в умовах значних викликів, зумовлених воєнним станом, економічною нестабільністю та логістичними обмеженнями, однак зберіг позитивну динаміку завдяки експортній орієнтації, адаптивності виробників та зростанню міжнародного попиту. Основними чинниками стійкості сектору стали поступове розширення органічного виробництва, інтеграція у європейські ринки, розвиток сертифікаційної системи та повільне формування внутрішнього споживчого попиту. Подальший розвиток органічного ринку в Україні потребує посилення державної підтримки, розширення переробної інфраструктури, стимулювання внутрішнього попиту та поглиблення інтеграції у світові ланцюги сталого агровиробництва.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Амонс С. Е. Стан та перспективи розвитку виробництва органічної продукції в Україні. *Сільське господарство та лісівництво*. 2021. № 3 (22). С. 221-236.
2. Артиш В.І., Артиш Н.В. Стан сучасного розвитку та виробництва органічної продукції в світі. URL: <https://dSPACE.organic-platform.org/xmlui/handle/data/501> (дата звернення: 22.05.2026).
3. Берсуцька С. Я., Козичева Т. О. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку органічної продукції. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 2(60). С. 165-172.
4. Біодинамічне сільське господарство в Україні. Огляд розвитку та поточної ситуації. *Органічна платформа знань*. 2023. URL: https://organicplatform.org/top_news/biodynamichne-silske-gospodarstvo-v-ukrayini-oglyad-rozvytku-ta-potochnoyi-sytuacziyi/ (дата звернення 22.05.2026)
5. Ващенко В. В. Розвиток ринку органічної продукції в Україні. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 3. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-3-4> (дата звернення 22.05.2026)
6. Висоцький Т., Ремізов А., Прокопчук Н. Органічний сектор в Україні, 2023. URL: <https://organicinfo.ua/news/biofach2023-opened/> (дата звернення 22.05.2026)
7. Городняк І., Петровський С. Аналіз ринку органічної продукції в Україні. *Економічний простір*. 2023. № 184. С. 3-35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/184-5> (дата звернення 22.05.2026)
8. Герасименко Ю. С., Остапенко Р. М., Веліева В. О. Правила і вимоги виробництва та реалізації органічної продукції в Україні. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2020. № 2(6). С. 6-7. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/download/112/993>. (дата звернення 22.05.2026)

9. Дашборд щодо експорту української органічної продукції. Дія. Бізнес. Експортний напрям. URL: https://export.gov.ua/740-eksport_ukrainskoi_organichnoi_produksii (дата звернення 22.05.2026)
10. Журило В., Шаталова Л. Стратегічний аналіз конкурентного середовища на ринку органічної продукції України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-42> (дата звернення 22.05.2026)
11. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення 25.2026)
12. FiBL & IFOAM – Organics International. The World of Organic Agriculture. Statistics & emerging trends 2022. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1344-organic-world-2022.pdf> (дата звернення 22.05.2026)
13. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Organic agriculture and sustainable food systems. 2024. URL: <https://www.fao.org/organicagriculture> (дата звернення 22.05.2026)
14. European Commission. Organic farming in the EU: overview and statistics. 2024. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming_en (дата звернення 22.05.2026)
15. International Trade Centre (ITC). Organic food sector: trade and market trends. 2024. URL: <https://intracen.org> (дата звернення 22.05.2026)
16. Кожушко П. Ринок органічної продукції: теоретичні та прикладні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-110> (дата звернення 22.05.2026)
17. Коломитцева О. В., Васильченко Л. С., Пепчук С. М. Формування та розвиток ринку органічної продукції в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 2(14). С. 28–33. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-1-2\(14\)-28-33](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-1-2(14)-28-33). (дата звернення 22.05.2026)

18. Корогод О. Як дипломати допомагають просувати органічних виробників на міжнародних ринках. Економічна правда, 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/21/703411/> (дата звернення 22.05.2026)

19. Корогод О. М. Стратегії розвитку органічного ринку в Україні: шляхи збільшення виробництва та зміцнення позицій на міжнародному ринку. Економіка та суспільство. 2024. С. 4-7. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3821/3741/4>. (дата звернення 22.05.2026)

20. Кунділовська Т. А., Зеленянська Н. М. Формування ринку органічної продукції в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2018. № 4(68). С. 137–147. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.4\(68\).2018.137-147](https://doi.org/10.33987/vsed.4(68).2018.137-147). (дата звернення 22.05.2026)

21. Лазнева, І.О., Чалих, А.С. Інноваційні підходи до розвитку світового ринку органічної продукції в контексті глобальної стратегії сталого розвитку. Щорічна науково-практична конференція викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки-2026». 2026. URL: <https://zp.edu.ua/shchorichna-naukovo-praktychna-konferentsiia-vykladachiv-naukovtsiv-molodykh-uchenykh-aspirantiv-ta-studentiv-tyzhden-nauky-2026/> (дата звернення 22.05.2026).

22. Лук'яник М. М. Інвестиційне забезпечення розвитку виробництва органічної продукції: звіт про науково-дослідну роботу. Інститут сільського господарства Західного Полісся. 2021. С. 21–25

23. Милованов Є.В. Правові засади регулювання органічного виробництва в країнах ЄС. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 117–125. URL: <http://eapk.org.ua/contents/2018/05/117> (дата звернення 22.05.2026)

24. Милованов Є.В. Міжнародні тенденції розвитку ринку органічної продукції та перспективи для України. URL: <https://dspace.organic-platform.org/xmlui/handle/data/285>

25. Михайленко Н.В., Лагута Я.М. Стан та перспективи розвитку ринку органічної продукції в контексті соціальної відповідальності бізнесу. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/18_2017/19.pdf (дата звернення 22.05.2026)
26. Негода, Ю., Гузь, М. Ринок органічної продукції в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № (54). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-34>
27. Негода Ю., Гузь М. Ринок органічної продукції в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: *Економіка та суспільство*. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2755?utm> (дата звернення: 22.05.2026).
28. Органічне виробництво в Україні. Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/organichne-virobnictvo/organichne-virobnictvo-v-ukrayini> (дата звернення 22.05.2026)
29. Органічне виробництво в Україні. URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/organichne-virobnictvo/organichne-virobnictvo-v-ukrayini> (дата звернення 22.05.2026)
30. Органічна карта України 2024. URL: <https://organicinfo.ua/en/infographics/organic-map-of-ukraine-2024-ua-law/>(дата звернення 22.05.2026)
31. Organicinfo.URL:https://organicinfo.ua/en/infographics/?posts_per_page=1013.The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2025. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1797-organic-world-2025.pdf> (дата звернення 22.05.2026)
32. Органік в Україні. URL: <https://organic.com.ua/organic-v-ukraini/>
33. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-1-9#Text> (дата звернення 22.05.2026)

34. Рік стійкості: як український органічний сектор відповідає на виклики 2024 року. URL:<https://agroelita.info/rik-stiykosti-ia-ukrainskyy-orhanichnyy-sektor-vidpovidaie-na-vyklyky-2024-roku/6>. (дата звернення 22.05.2026)
35. OECD. Policies for organic agriculture and sustainable development. 2024. URL: <https://www.oecd.org/agriculture> (дата звернення 22.05.2026)
36. Organic Trade Association (OTA). U.S. Organic Industry Survey. 2024. URL: <https://ota.com> (дата звернення 22.05.2026)
37. Петровський С. В. Структура ринку органічної продукції в Україні. *Економічний простір*. 2023. № 190. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-52>. (дата звернення 22.05.2026)
38. Підсумки 2024 року в органічному секторі. URL: <https://organicinfo.ua/news/results-of-2024/> (дата звернення 22.05.2026)
39. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: закон України від 10 липня 2018 року No 2496-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення 22.05.2026) Research Institute of Organic Agriculture (FiBL). Organic Data Network: global statistics. 2025. URL: <https://www.organic-world.net> (дата звернення 22.05.2026)
40. Statista. Global organic food market size and forecast. 2025. URL: <https://www.statista.com> (дата звернення 22.05.2026)
41. Світовий органічний ринок 2025: динаміка та тренди. URL:<https://organicinfo.ua/news/organic-world-market-2025/>. (дата звернення 22.05.2026)
42. Скороход І. С. Розвиток європейського ринку екологічних товарів та послуг: досвід для України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 2 (142). С. 71–77. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-2-10> (дата звернення 22.05.2026)

43. Sahota A. The Global Market for Organic Food & Drink. Organic Monitor Report. 2023. URL: <https://www.organicmonitor.com> (дата звернення 22.05.2026)

44. Україна разом із ЄС відзначила Органічний день. Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/news/ukrayina-razom-iz-yes-vidznachila-organichnij-den>

45. Хаєцька О.П., Удалов Д. К. Сучасні аспекти розвитку органічного сільського господарства України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2024.Вип.65.URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/4460/4399/5>. (дата звернення 22.05.2026)

46. Хаєцька О. П. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні та світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 6. С. 38–48. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/961664.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 22.05.2026).

47. Фещенко Н.М. Проблемні моменти ринку органічної сільськогосподарської продукції. *Інноваційна економіка*.2013. № 7. С. 141–150. URL:http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/2304/3/Innovatziyna%20economica_2013_7%2845%29_141-150.pdf (дата звернення 22.05.2026)

48. Willer H., Lernoud J. The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2025. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL). 2025. URL: <https://www.fibl.org> (дата звернення 22.05.2026)

49. Willer H., Schlatter B. Global Organic Market Report. IFOAM – Organics International. 2023. URL: <https://www.ifoam.bio> (дата звернення 22.05.2026)

50. Willer H., Travnicek J. The European market for organic food 2024. FiBL & AMI. 2024. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1250-organic-world-2024.pdf> (дата звернення 22.05.2026)

51. United Nations Environment Programme (UNEP). Sustainable agriculture and organic production systems. 2024. URL: <https://www.unep.org> (дата звернення 22.05.2026)

52. World Trade Organization (WTO). Trade in organic agricultural products: trends and regulations. 2023. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення 22.05.2026)